

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא פז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

סומא פטור מכל דינים שבתורה

להלן שתי ברייתות שבהם מבואר שרבי יהודה גם פטור מדינים ומכל המצות האמורות בתורה.

תניא אידך ר' יהודה אומר סומא אין לו בושת, וכן היה רבי יהודה פטור מכל דינים שבתורה דהיינו שאינו דן ולא דנין אותו ואין ב"ד חייבין להזדקק לדינו – רבב"ד]]

אמר קרא ושפטו העדה בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים האלה - כל שישנו במכה ובגואל הדם, ישנו במשפטים, כל שאינו במכה ובגואל הדם, אינו במשפטים והרי למדנו לעיל שאינו גולה.

תניא אידך ר' יהודה אומר סומא אין לו בושת וכן היה רבי יהודה פטור מכל מצות האמורות בתורה?

אמר קרא ואלה המצות החקים והמשפטים כל שישנו במשפטים, ישנו במצות וחקים, וכל שאינו במשפטים אינו במצות וחקים.

גדול המצוה ועושה ממי שאינו מצוה ועושה

אמר רב יוסף שהיה סגי נהור מריש הוה אמינא מאן דאמר הלכה כר' יהודה דאמר סומא פטור מן המצות קא עבדינא יומא טבא לרבנן. - דלא מפקדינא וקא עבדינא מצות.

והשתא דשמעית להא דר' חנינא דאמר ר' חנינא גדול המצוה ועושה ממי שאינו מצוה ועושה,

מאן דאמר לי אין הלכה כרבי יהודה עבדינא יומא טבא לרבנן - דכי מפקדינא אית לי אגרא טפי.

מתניתין

1) זה חומר באדם מבשור:

שהאדם משלם נזק, צער, ריפוי, שבת, ובושת, ומשלם דמי ולדות,

ושור אינו משלם אלא **נזק** שכתוב 'איש בעמיתו' ולא שור בעמיתו ופטור מדמי ולדות כתוב 'אנשים ונגפו אשה הרה' ולא שוורים.

2) המכה את אביו ואת אמו **ולא עשה בהן חבורה**, וחובל בחבירו **ביום הכפורים**, חייב בכל.

3) החובל בעבד עברי, חייב בכלול חוץ מן השבת בזמן שהוא שלו כא.

4) החובל בעבד כנעני של אחרים, חייב בכלול.

רבי יהודה אומר אין לעבדים בושת.

5) חש"ו פגיעת רעה והיינו החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין.

6) העבד והאשה פגיעת רעה והיינו החובל בהם חייב, והם שחבלו

באחרים פטורין שאין להם מה לשלם אבל משלמין לאחר זמן. [יתבאר

בגמרא (פט) שמדובר שאין לאשה נכסי מלוג, שאל"כ צריכה למכור בטובת הנאה

ולשלם לניזק. לגבי כתובתה אינה יכולה למכור בטובת הנאה לאחרים, שהיא ודאי

תמחול לבעלה ומפסידה את הלקוחות. אמנם, אם ערך כתובתה עודף על כתובת דאורייתא (מנה ומאתים) צריכה למכור את העודף לבעלה כדי להשלים את נזקה.]

נתגרשה האשה נשתחרר העבד וקנו נכסים חייבין לשלם שמתחילה היו חייבים אלא שלא היה להם מה לשלם, שנכסי מלוג (אשה) משועבדים לבעל לפירות ולירושה.

7) המכה אביו ואמו **ועשה בהן חבורה**, והחובל בחבירו **בשבת**, פטור מכולן מפני שהוא דנון בכפשו.

8) החובל בעבד כנעני שלו פטור מכולן:

גמרא

החובל בבת קטנה שייך לה ולאביה – חבלה / שבת

בעא מיניה רבי אלעזר מרב החובל בבת קטנה של אחרים חבלה למי [אן בגדולה הרי הוא שלה?]

להלן צדדי ספקו:

מי אמרינן כיון דדאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב שכל שבח נעורים לאביה אפילו כסף קידושה שייכים לו, חבלה נמי דאבוא הוי, דהא אפחתה מכספה. [אן חבלה שלא פחתה שייכים לה, כמבואר לקמן (פח).]

או דילמא, שבח נעורים הוא דאקני ליה רחמנא, דאי בעי לממסר לה למוכה שחין שכתוב 'את בתי נתתי לאיש הזה' מכך שיכול למוסרה למי שירצה, **מצי מסר**, אבל חבלה,

כיון דאי בעי מתחבל בה, לא מצי תחיל שהרי היא ישראלית ועובר על הלאו 'לא יוסיף

פן יוסיף', לא קנייה ליה רחמנא?

אמר ליה לא זכתה התורה לאב אלא שבח נעורים בלבד.

[עד כאן דף פז עמוד א]

(קושיה) איתיביה החובל בעבד עברי חייב בכלול חוץ מן השבת בזמן שהוא שלו ר"ל כמו בעבד עברי שלו פטור, משום שהמעשה ידיו שלו, ה"ה לגבי בתו שמעשה ידיה לאביה.

הרי מוכח מכאן שהחבלות שייכים לו!

(תירוץ) אמר אביי מודה רב בשבת דמעשה ידיה עד שעת בגרות דאבוא הוי.

(קושיה) איתיביה [ברייתא 1] החובל: [יתבאר כשאין סומכים על שולחן]

בבנו גדול, יתן לו מיד – שהתורה לא זכתה לו מאומה.

בבנו קטן, יעשה לו סגולה.

החובל בבתו קטנה, פטור ולא עוד, אלא אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה.

[יתבאר לקמן לגבי העדפה.]

(תירוץ) ה"נ בשבת.

²² תוספות ד"ה כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב. פי' בקונטרס דכתיב **בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה** ובשנים אוחזין (ב"מ דף יב. ושם) **גבי מציאת בנו ובתו הקטנים נמי פי' דבתו מציאתה לאביה משום דשבח נעורים לאביה וקשה** לפירושו דבריש פרק קמא דקדושין (דף ג. ושם) ובאלו נערות (כתובות דף מ:). **אמר דהוא בהפרת נדרים הוא דכתיב ולא יליפין מהתם שאר דברים ונראה דבכל דוכתי דנקיט שבח נעורים לסימנא בעלמא נקטיה**

ולא משום דמפיק מבנעוריה ובשמעתין נמי פירש בקונטרס בסוף דבריו דכסף קדושין שלו דאי בנעוריה נמי מסר לה למנוול ומוכה שחין ומציאתה נמי לאב משום איבה כדמפרש גמרא בפרק נערה שנתפתה (שם דף מו: ושם) דחיישינן שמא מתוך שנאה שלא תתן לו מציאה ימסרנה למנוול ומוכה שחין ומבניא ליה בחבלה לרבי אלעזר דאע"ג דאין שייך בה איבה דלא קפיד במידי

דאית להו צערא בגופייהו כדאמר לקמן מ"מ ראויה הוה להיות של אב משום דאפחתה מכספה:

²³ תוספות ד"ה א"ל לא זכתה תורה לאב אלא שבח נעורים בלבד. **לסימנא בעלמא נקטיה** לישנא כדפי' ואפי' פצעה בפניה דאפחתה מכספה קסבר רב דלית ליה לאב מידי וכן ר"ל לקמן ור"ל פליג וס"ל דאם פצעה בפניה חבלתה של אב וא"ת והיכי פליגי רב ור"ל אר' יוחנן

והא בריש נערה [שנתפתתה] (כתובות ד' מג: ושם) **משמע בברייתא דחבלה דפצעה בפניה הויא לאב וי"ל דהתם מיידי בפחיתת כסף שעד ימי בגרות שתצא מרשות אב שהיתה נפחתה**

דבר מועט אם היה רוצה למוכרה אותו דבר מועט כ"ע מודו דלאב הויא דהיינו שבח נעורים גמורים והכא נחלקו בכל הפחיתת שהיא נפחתת כל ימיה בפצעה זו אף לאחר שכלו ימי הנעורים דס"ל לרב ולר"ל דדידה הוי ור' יוחנן סבר דהואיל ואירע פחיתת זו בנערותה תהא

כולה לאב [2] א"ל הכא במה שהיא נפחתת לקדושין דס"ל לרב ולר"ל דלא זכי ליה אלא קדושין ממש והתם בהפסד מעשה ידיה דלא תמצא לה קונים:

²⁰ תוספות ד"ה וכן היה רבי יהודה פטור מכל דינים שבתורה. **תימה א"כ מאי איריא פטור ר' יהודה בבושת לעיל ולמה לי ג"ש דעניך עניך ונראה לר"י [1] שלבסוף חזר בו ר' יהודה ממה שהיה פטור מבושת לבד כשמצא דרשה לפטור מל המצות והיאך יפרוס על שמע דעניך לפטור סומא הוה סברא למדרש גבי גלות כר' מאיר:**

²¹ תוספות ד"ה וכן היה ר' יהודה פטור מכל המצות [האמורות] בתורה. **תימה** הא דתנן בפרק הקורא את המגילה (מגילה דף כד. ושם) **רבי יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו לא יפרוס על שמע**, אפי' ראה ונסמא נמי אמר הכא דפטור מכל המצות והיאך יפרוס על שמע

להוציא אחרים. **ובירושלמי דמוקי שלא ראה מאורות מימיו ביושב בבית אפל [אן שנוול במערה ואינו סומא א"ש אבל בגמרא דידן משמע דמיידי בסומא ממש ומפרש טעמא דרבי יהודה דאמר אין פורס משום דאין נהנה מן המאורות ורבנן [סברי] אית ליה הנאה כר' יוסי**

שראה סומא ואבוקה בידו אמר ליה בני אבוקה זו למה אמר ליה כל זמן שאבוקה זו בידי בני אדם רואין אותי ומצילין אותי מן הפחיתים והאי טעמא לא שייך אלא בסומא ממש ונראה דאף

ע"ג דפטור ר' יהודה סומא מכל המצות מ"מ מדרבנן חייב דאע"ג דאשה מיפטרא במצות עשה שהזמן גרמא ולא מחייבין אפילו מדרבנן משום שיש מצות הרבה דמחייבת בהו אבל סומא אי

פטרת ליה מכל המצות אפי' מדרבנן א"כ ה"ל כמו נכרי שאין נוהג בתורת ישראל כלל ולכן אותו שלא ראה מאורות מימיו אפילו מדרבנן לא יפרוס על שמע כיון דלית ליה הנאה אבל אם

ראה ונסתמא חייב מדרבנן ומוציא אחרים ידי חובתן דאחרים נמי לא מחייבי אלא מדרבנן דק"ש דרבנן היא כדאמר במי שמתו (ברכות דף כא.) **ולא דמי חייב דסומא לחיוב דקטן שהגיע לחיובן שאין אלא לחננו דאע"ג דחייב מדרבנן אין פורס על שמע להוציא אחרים ידי חובתן:**

²² אחרונים מקשים, לפי הגירסא בגמרא לעיל (פז) שהקוטע יד עבד עברי ינתן הכל לעבד (ויקח בהם קרקע) הרי אם מגיע לעבד מדוע כאן אם האדון חבל בעבד שלו הוא פטור. הר"ב רנשבורג מחלק בין אדון שחבל בעבד שלו לבין אחרים שחבלו בו.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא פז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

(קושיה) ובבנו גדול יתן לו מיד!

הגמרא מקשה מברייטא נוספת שמובאת שם **שהחובל בבנו פטור**. ובהמשך הגמרא שואלת סתירה נוספת: בברייטא לעיל כתוב שאחרים שחבלו את בתו נותנים לאביה ולמטה מבואר ששייכים לה.

ורמינהו- [ברייטא 2] [יתבאר כשסומכים על שולחנו].

החובל בבניו ובבנותיו של אחרים-

גדולים, יתן להם מיד.

קטנים, יעשה להם סגולה.

בבניו ובבנותיו שלו, פטור.

(תירוץ) אמרי לא קשיא כאן ברייתא² **כשסומכים על שולחנו כאן** ברייתא¹ **כשאינן סומכים על שולחנו.**

עד עתה ישבנו את הסתירה בין ברייתות, ועל פי תירוץ זה הגמרא מקשה שתי קושיות, א. בברייטא ראשונה מדוע כשאחרים חבלו בביתו נותנים לאביה ולא לה... ב. בברייטא שניה מדוע כשאחרים חבלו את בנו נותנים לו ולא לאב.

(קושיה 1) במאי אוקימתא לקמייתא בשאין סמוכין על שולחנו,

אי הכי אימא סיפא: החובל בבנתו הקטנה פטור ולא עוד אלא אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה.

לדידה בעי למיתב לה, דבעיא מזוני כדי לפרנס את עצמה!

ולמרות שיש אמורים שהאדון לא יכול לפרנס את עבדו, אך לגבי בתו א"א לקבל את מעשי ידיה וגם לא לפרנסה, ולכן הקושיה שהקשינו במקומה עומדת.

ואפי' למ"ד יכול הרב לומר לעבד 'עשה עמי ואיני זנך' - הני מילי בעבד כנעני, דאמר ליה עביד עבידתא כולי יומא, ולאורתא זיל סחר חזרו על הפתחים פירוש אחר

סבב בפתחי העיר ואכול, אבל עבד עברי דכתיב כי טוב לו עמך: עמך במאכל עמך במשתה, לא, כל שכן בתו!

(תירוץ) לא נצרכה אלא להעדפה ר"ל מה שמעשי ידיה עודפים על הנצרך לפרנסתה שייכים לאב, ולכן פטור על החלק הזה כשחבל אותה.

(קושיה 2) במאי אוקימתא לברייטא בסמוכין על שולחנו, גדולים יתן להם מיד

קטנים יעשה להם סגולה אמאי לאביהם בעי למיתבי כמו שהוא חובל פטור.

משבת, שהרי הם שלו, וה"ה שאחרים שחבלו שייכים לו!

(תירוץ) אמרי כי קא קפיד במידי דקא חסר כגון שהוא חבל ולא רוצה לשלם מכיסו וליתן

להם, במידי דאתא מעלמא שאחרים חבלו את בניו לא קפיד.

והא מציאה דמעלמא קאתי להו וקא קפיד – כמבואר בבבא מציעא שמציאת בנו ובתו הקטנים, והיינו ססמוכין על שולחנו, והם של האב.

(תירוץ) אמרי מציאה רווחא דקאתי להו מעלמא ולית להו צערא דגופייהו בגוה קפיד, אבל חבלה דאית להו צערא דגופייהו ומעלמא קאתי להו, לא קפיד.

עתה הגמרא מקשה על זאת מהברייטא הראשונה:

(קושיה) והא התם ברייתא¹ דאית לה צערא דגופא ומעלמא קאתי להו וקא קפיד דקתני ולא עוד אלא (אפילו) אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה².

(תירוץ) אמרי התם דגברא קפדנא הוא דהא אין סמוכין על שולחנו, אפילו במידי דאתי להו מעלמא קפיד,

הכא ברייתא² דלאו גברא קפדנא הוא, דהא סמוכין על שולחנו, כי קא קפיד במידי דקא חסר ליה במידי דאתי להו מעלמא לא קפיד.

מאי סגולה

מאי סגולה?

א. רב חסדא אמר ספר תורה.

ב. רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאכיל מיניה תמרי.

דעת רבי יוחנן

להלן דעת ריש לקיש כמו שיטת רב לעיל, ודעת רבי יוחנן שסובר שכל שבח נעורים שייכים לאב.

וכן אמר ריש לקיש לא זכתה תורה לאב אלא שבח נעורים בלבד.

ורבי יוחנן אמר אפילו פציעה.

(קושיה) פציעה ס"ד! אפילו רבי אלעזר לא קמיבעיא ליה לעיל לרב אלא חבלה

דאפחתה מכספה שהרי בידו למוכרה, אבל פציעה דלא אפחתה מכספה לא קמיבעיא ליה.

(תירוץ) א"ר יוסי בר חנינא שפצעה בפניה ואפחתה מכספה.

סיכום – החובל את הקטן ואת הקטנה

להלן טבלה בהלכות הנלמדות בסוגייתנו:

	סמוכים על שולחנו			אינם סמוכים על שולחנו		
	בנו ובתו גדולים	בנו קטן	בתו קטנה	בנו ובתו גדולים	בנו קטן	בתו קטנה
האב שחבל	פטור (שבת)	פטור (שבת)	פטור	יתן להם מיד	יעשה לו סגולה	שבת פטור (מה שעודף על מזונותיה) / נזק: ר"ל רב יעשה לה סגולה – לר"י: פטור
אחרים שחבלו	יתן להם מיד	יעשה סגולה	יעשה לה סגולה	יתן להם מיד	יעשה לו סגולה	שבת לאב (מה שעודף על מזונותיה) / נזק: ר"ל רב יעשה לה סגולה – לר"י: לאב

[עד כאן דף פז עמוד ב]

אין לפטור אלא משבת דפרין לעיל אי בסמוכים גדולים יתן להם מיד וכו' לאביהן בעי למיתב משמע דמשום דאוקמא בסמוך פריך דלאבוהון בעי למיתב ומנין לו זה אי משום דמדמה ליה למציאה הא לשמואל אין מציאת גדול לאב אבל אי מיירי בשבת ניחא דסברא הוא כיון שהוא זן אותן דשבת שלהם יהיה לאב כדפרישית וסבר המקשה דאפי' לא יהיו מעשה גדולים לאב אע"פ שהוא זן אותן מ"מ היכא דאתי מעלמא כשבת סברא הוא שיהיה לאב והא דפרין והא מציאה דמשמע דאי הו"א דשבת לאב הוה ניחא ולא הוה קשה ליה מציאה אנזק וצער וריפוי ובשבת דלא הוה לאב משום דמציאה דמיא טפי למעשה ידיה כדאמר בריש מציאת האשה (כתובות דף י"ו. ושם) מציאתה כהעדפה שע"י הדחק דמי אך מצי למימר דהא דקאמר אי בסמוכים היינו אליבא דמ"ד לאו גדול גדול ממש ומדמי למציאה:

² תוספות ד"ה וקתני ולא עוד אלא אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה. ואת מאי קושיא הא אוקמא קמייתא בשבת [י"ל שלא שייך לומר כיון דמעלמא אתי לא קפיד, במה שהתורה זכתה לו לאו בקפידה תליה מילתא – פני יהושע] ובתרייתא דקתני בבנותיו של אחרים קטנים יעשה להם סגולה דילמא מיירי בשאר דברים כגון נזק וצער וי"ל דמסתמא [ברייטא שניה] הוה דומיא דזכרים דיעשה להם סגולה דידהו מיירי אפי' בשבת שאין מעשה ידיהם לאב [ה"ה] לגבי ביתו דהיינו שבת] [2] ועוד נזק לפרש דהא דקתני [ברייטא 2] בבניו ובבנותיו פטור היינו דוקא בשבת וסברא הוא דלית לן למפטריה משום דסמוכין על שולחנו אלא משבת ולא משאר דברים ודבניו מעשה ידיה לאב תחת מזונות דגבי אשה ועבד עברי וכנעני ובתו שמזכיר בכל מקום עשה עמי ואיני זנך ולפ"ז א"ש דלא מצי לאוקמא בתרייתא בשאר דברים חוץ משבת דבשאר דברים אפי' בניו ובנותיו שלו חייב וכן משמע דמסתם סמוכים על שולחנו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן(שמערים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא פה

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובריה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

[משנה] החובל בעבד כעני של אחרים – דעת רבי יהודה שאין לעבדים בושת

להלן יבואר מחלוקת רבי יהודה ורבנן האם עבד ישנו בפרשת מקים ועוד דינים היוצאים מזה.

א. **דרבי יהודה אמר קרא** כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו במי שיש לו אחוה

יצא עבד שאין לו אחוה עם ישראל שלא בא בקהל [או משום שמתר באחותו,

באשת אחיו (עם הדומה לחמור)].

ב. **ורבנן** אחיו הוא במצות.

זוממי עבד

(קושיה) אלא מעתה לר' יהודה זוממי עבד, דהיינו עדים שחייבו את העבד מיתב ב"ד

ואחר כך הזממו לא יהרגו דכתיבי^ב ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו! הרי מובא

במשנה במכות (ח:) שישראל לוקה וגולה ע"י עבד.

(תירוץ) אמר רבא אמר רב ששת אמר קרא ובערת הרע מקרבך מכל מקום.

עבד להיות מלך ושאר שררה

(קושיה) אלא מעתה לרבנן עבד יהא כשר למלכות!

(דחיה) אמרי ולטעמיך תיקשי לך גר לדברי הכל שלידתו והורתו בקדושה ואפילו רבי

יהודה מודה שנחשב כאחיו ופסול להימנות אפילו לשוטר!

(תירוץ) אלא אמר קרא **מקרב** אחיך ממובחר שבאחריך.

מקור הדין - עבד פסול לעדות

(קושיה) אלא מעתה לרבנן יהא עבד כשר לעדות? דכתיב והנה עד שקר העד

שקר ענה באחיו.

ישנם שלוש פסולות עדות שסוגיא זו עוסקת: א. אשה ב. קטן ג. וגזלן. שאשה וקטן נלמד מהפסוק 'ויעמדו שני אנשים אשר להם הריב' אנשים ולא נשים ולא קטנים (ועוד שזה עדות שאינו יכול להזימה). וגזלן מאל תשת ירך עם רשע'. להלן כיצד רבנן לומדים שעבד פסול לעדות לפי עולא, ולקמן יבואר דעת מר בריה דרבינא כיצד לומדים את זאת.

א. אמר עולא-

עדות לא מצית אמרת אתיא עדות בקל וחומר מאשה:

ומה אשה שהיא ראויה לבא בקהל, פסולה לעדות, עבד שאינו ראוי לבא בקהל

אינו דין שפסול לעדות!

(דחיה) מה לאשה שכן אינה ראויה למילה, תאמר בעבד שהוא ראוי למילה!

(תירוץ) קטן יוכיח! שישנו במילה ופסול לעדות.

(דחיה) מה לקטן שאינו במצות, תאמר בעבד שהוא במצות!

(תירוץ) אשה תוכיח: שישנה במצות ופסולה לעדות.

וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן:

שכן אינן בכל המצות אלא במקצת - אשה בלאוין ועונשים, וקטן במילה ופסולין להעיד,

אף אני אביא את העבד שאינו בכל המצות ופסול להעיד.

(קושיה) מה להצד השווה שבהם שכן אינו איש ואינו נקראים 'שני אנשים' -

תאמר בעבד שהוא איש!

הגמרא מסנה ללמוד באופן אחר מגזלן-כדלהלן:

אלא תיתי מגזלן שראוי לבא בקהל ומ"מ פסול לעדות.

(דחיה) מה לגזלן שכן מעשיו גרמו לו, תאמר בעבד שאין מעשיו גרמו לו!

(מסקנה) אלא תיתי מגזלן ומחד מהנך - הצד השווה שבהם שאין זהירים בכל המצות:

גזלן מפני רשעו וזה מפני שלא נצטווה.

להלן פסוק המתייחס על פסולי עדות משל קרובים ודייק נוסף שהגמרא מדייקת.

ב. מר בריה דרבינא-

הפסוק למטה מתייחס על קרובים שהם פסולים לעדות. הגמרא מדייקת שיש דין נוסף

שלומדים כאן והיינו שכל מי שבנו אינו מיוחס אחריו פסול לעדות.

לא יומתו אבות על-בנים ובנים לא יומתו על-אבות איש בפתאום יומתו:

אמר קרא לא יומתו אבות על בנים כך פירושו לא יומתו על פי אבות דהיינו שום אדם

שאינו להם חיים בנים שבנו אינו מיוחס אחריו. - היינו עבד.

דאי ס"ד כדאמרינן אך לקרובים דהיינו לא יומתו אבות על בנים בעדות בנים -

לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בניהם מאי בנים?

ש"מ דלא יומתו ע"פ אבות שאין להם חיים בנים.

בדרך זו היה אמור לדייק גם מסוף הפסוק שכתוב אבות במקום אבותיהם, ונמצא שגר

פסול לעדות - כדלהלן:

(קושיה) אלא מעתה ובנים לא יומתו על אבות ה"נ לא יומתו ע"פ בנים שאין להם

חיים אבות? אלא גר ה"נ דפסול לעדות?

(תירוץ) אמרי הכי השתא!?

גר נהי דאין לו חיים למעלה שכתוב 'וזמרת סוסים זרמתם' (אכן, גוי יש לו חיים), למטה

יש לו חיים שבנו נקרא על שמו - לאפוקי עבד דאין לו חיים לא למעלה ולא למטה.

הגמרא מוכיחה שאם זאת הייתה כוונת התורה היה צריכה לכתוב באופן אחר כדלהלן:

דאי סלקא דעתך גר פסול לעדות, מדוע הפסוק שינה את לשונו בתחילתו, והיה מספיק

לשנות רק את סופו (אבות - אבותיהם), ומכך היינו לומדים את שני הדינים: פסול גר

ועבד בק"ו - כדלהלן:

לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בניהם לכתוב רחמנא לא יומתו בעדות בנים,

ונכתוב רחמנא ובנים לא יומתו על אבות דשמעת מינה תרי:

1) חדא לא יומתו בנים בעדות אבות.

2) ואידך לא יומתו על פי בנים שאין להם חיים אבות והיינו גר.

ועבד נפקא ליה בקל וחומר מגר:

ומה גר דלמעלה הוא דאין לו חיים, אבל למטה יש לו חיים, פסול לעדות,

עבד שאין לו חיים לא למעלה ולא למטה, אינו דין שיהא פסול לעדות!

אלא מדכתב רחמנא לא יומתו אבות על בנים דמשמע לא יומתו על פי אבות שאין

לו חיים בנים, שמע מינה עבד שאין לו חיים לא למעלה ולא למטה הוא דפסול

לעדות, אבל גר כיון דיש לו חיים למטה כשר לעדות.

למרות זאת, הגמרא עדיין לא הסתפקה שא"כ מדוע הפסוק שינה בסופו (אבות ולא

אבותיהם).

וכ"ל לכתוב רחמנא ובנים לא יומתו על אבותיהם למה לי דכתב רחמנא? ובנים

לא יומתו על אבות דמשמע לא יומתו על פי בנים שאין להם חיים אבות?

(תירוץ) איידי דכתב לא יומתו אבות על בנים, כתב נמי ובנים לא יומתו על אבות.

[עד כאן דף פח עמוד א]

האם קנין פירות כקנין הגוף דמי או לאו - נכסי מלוג / הכותב נכסיו ולאביו /

הכותב נכסיו לבנו / כתובת אשה

האב שכתב נכסיו לבנו, הדין הוא שהאב אוכל פירות עד שימות והבן יש לו מעתה קנין

בגוף בקרקע, וכשימות האב, הוא זוכה בכל ולא מתחלק עם אחיו. אם הבן מכר את

הנכסים בעוד אביו קיים ומת קודם אביו, יש מחלוקת האם המכירה חלה לאחר מיתת

האב, היינו: אם קנין פירות (אב) כקנין הגוף דמי אז המכירה לא חלה שקנין אב מונע

את חלות המכירה, או שקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, ואז המכירה חלה שאין קנין

אחר המעכבו. אולם אם האב מת לפני בנו, אז לכ"ע המכירה חלה, ובאותו רגע הבן

זכה בהם ומקנה את זכותו ללוקח.

מקרה דומה לזה הוא אם הבן כתב את כל נכסיו לאביו, שיש לבן זכות בפירות עד מותו,

האם חלה המכירה של האב.

אחד מתנאי הכתובה הוא שהבעל יש לו זכות בפירות של נכסי אשתו (מלוג) ואם מתה

אשתו הבעל יורש אותה. סוגיא זו עוסקת כיצד הדין כשאשה מכרה את הנכסים הללו

לאחר ואח"כ מתה, האם מדמים למחלוקת ה"ל (קנין פירות), או שישנה תקנה מיוחדת

(משום איבה) שבכתובה למרות שקנין פירות לאו כקנין הגוף מ"מ המכירה לא חלה.

אימיה דרב שמואל בר אבא מהגרוניא הות נסיבא ליה לר' אבא.

כתבתיהו לנכסי לרב שמואל בר אבא ברה.

בתר דשכיבא איו, אזל רב שמואל בר אבא קמיה דרבי ירמיה בר אבא אוקמיה

בנכסי רב שמואל (ב).

נפש נמי לא מחייב בעבד אפילו לרבנן דמבני ישראל כתיב ובהנחנין (סנהדרין דף פו.) מייית

התם פלוגתא דר' יהודה ורבנן [לכן אם לומר שהולך לפי רבי יהודה, אלא כל"ע הוא] דהא

ורבית ואונאה נמי אין קנין לעבד בלא רבו:

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

^ה תוספות ד"ה דכתיב כאשר זמם לעשות לאחיו. תימה דתקשה ליה לרבי יהודה מרבית

ואונאה וגונב נפש דבכולהו כתיב אחיו ובצדקה נמי כתיב אחיך האביון נמי קצת משמע

בפרק קמא דגיטין (דף יב.) דאין כל כך חובה ליתן צדקה לעבד דאמר דרשב"ג סבר יכול העבד

לומר לרבו בשני בצורת או פרנסני או הוציאני לחירות כי הכי דחוז לי אינשי ומרחמי עליא וגונב

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא פח

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

פירות לאו קנין הגוף, ה"ה למקרה של המשנה מסבירים באותו עניין: שהיו לו עוד בנים ולא רצה שהם ירשו ולכן כתב את זאת, ואם קנין פירות קנין הגוף כיצד הבן יכול למכור מכיוון שההסבר של רב יוסף נדחה חוזרים שואלים כיצד שמואל מחלק בין המקרים.

2. אלא קנין פירות לאו קנינו הגוף דמי **אינה דומה למשנתנו משום יתקנת אושא** –

דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות – משום איבה תיקנו חכמים ונתנו תוקף לשעבודי הבעל והחשיבוהו כלוקח ראשון.

[עד כאן דף פח עמוד ב]

אזל ר' אבא אמרה למילתא קמיה דרב הושעיא.
אזל רב הושעיא אמרה קמיה דרב יהודה –

א"ל הכי אמר שמואל¹ האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה, הבעל מוציא מיד הלקוחות שהבעל יורש את אשתו והוא כלוקח ראשון, ולכן זכה ר' אבא. אמרוה קמיה דרבי ירמיה בר אבא אמר להו אנא מתניתא ידענא דתנן- הכותב בנכסיו לבנו לאחר מותו, הבן אינו יכול למכור, מפני שהן ברשות האב, והאב אינו יכול למכור, מפני שהן כתובין לבן. מכר האב, מכורים עד שימות.

מכר הבן, אין לו ללוקח עד שימות האב.
מכך מדייק רבי ירמיה שהמכירה חלה ומדמה למקרה שלנו – כדלהלן:
כי מיית אב מיהא אית ליה ללוקח, **ואע"ג דמת הבן בחיי אב, דלא אתו לידי הבן.** הוא סובר כרבי שמעון בן לקיש שהלכה כמותו בשלושה מקומות וזה אחד מהם – כמבואר למטה מחלוקת כיצד לבאר את המשנה הנ"ל, האם דיברה דווקא שמת האב

קודם או אפילו כשמת הבן קודם.

אתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב:

א. רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח-

כי קתני מתני' מכר הבן לא קנה לוקח עד שימות האב וכי מיית האב אית ליה ללוקח, **דלא מת הבן בחיי האב, דאתו לידי הבן,** אבל **מת הבן בחיי האב, דלא אתו לידיה דבן,** כי מיית אב נמי לית ליה ללוקח, אלמא קא סבר קנין פירות קנינו הגוף דמי וכי זבין לאו דידיה זבין. ב. ר"ל אמר קנה לוקח.

כי קתני מתני' מכר הבן אין ללוקח עד שימות האב כי מיית אב מיהת אית ליה ללוקח, **לא שנא לא מת הבן בחיי האב דאתו לידיה דבן ולא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן קנה לוקח.**

אלמא קסבר קנין פירות לאו קנינו הגוף דמי, וכי קא זבין דידיה קא זבין.

חזרו והודיעו לרבי יהודה שהעמיד את נכסיו בעל נגד רבי ירמיה- להלן כיצד הוא ענה על זאת.

אהדרוה לקמיה דרב יהודה-

אמר להו הכי אמר שמואל זו אינה דומה למשנתנו!

מאי טעמא?

להלן שני הסברים כיצד לחלק בין המקרה שלנו למקרה של הכותב בנכסיו לבנו. את החילוק הראשון הגמרא דוחה ואח"כ מסיקה שישנה תקנה מיוחדת לגבי כתובת אשתו.

1. אמר רב יוסף-

בשלמא אי תני איפכא דהיינו הכותב בנכסיו **לאביו:**

איכא למפשט מינה דקנין פירות לאו קנינו הגוף דמי,

אלא השתא דקתני הכותב בנכסיו **לבנו** משום דראוי ליורשו הוא. ר"ל יכולים לומר

שקנין פירות קנינו הגוף דמי, אכן כאן למרות שיש לאב קנין פירות מ"מ רוצה שהבן יזכה בגוף

הנכסים מעתה, שאל"כ מדוע כתב לו את זה, הרי בין כן ובין כך הוא יזכה בהם לאחר מותו.

[אולם במקרה של רב שמואל בר אבא, למרות שהיה ראוי לירש את אימו, אך היא עצמה לא

היה לה קנין בפירות מתי שהקנתה לו שהיה בעלה כבר מוחזק בפירות²]

(קושיה) אמר ליה אביי אטו ברא ירית אבא, אבא לא ירית ברא!

אלא לאברוחיניהו לנכסי מבריה קא אתי, הכא נמי לאברוחיניהו לנכסי מאחיה

אתי.

הרי אם היה שונה במקרה הפוך שהבן הקנה לאביו היינו מסבירים שכתב את זה משום שיש

בנים ולא רצה שהם ירשו ולכן נתן לאביו, ומדייקים מכך שכיוון שהמכירה חלה מוכח שקנין

ק"ט: דירושה היא להם מאבותיהם ואפ"ה לא חזרה אותה חלוקה ביובל דסברא הוא כיון שחלקו על פי נביא ואורים ותומים ובגזירת הכתוב ולפיכך הביאו ביכורים והשתא באה סברא פליגי ר' יוחנן ושאר אמוראי דרבי יוחנן סבר דמההיא לא ילפינן דגזירת הכתוב היתה ושאר אמוראי סברי דמהתם ילפינן בכל חלוקת ירושה דאין מחזירין ביובל אף על גב דלקוחות הן:

כז כך ביאר הדבר יעקב.

² תוספות ד"ה באושא התקינו האשה שמכרה. וא"ת לר' יוחנן למה הוצרך לתקן כיון דקנין הגוף דמי וי"ל דאצטרף להיכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד סוף העולם דאין זה אוכל פירות כדאמר בהכותב (כתובות דף פג). ומיהו אם לא כתב אלא דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן לא סגי בהכי דאכתי בפירות עצמן ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות:

¹ תוספות ד"ה הכי אמר שמואל זו אינה דומה למשנתנו. כדמסיק משום תקנת אושא משמע דאי לאו תקנת אושא מודה שמואל דאין הבעל מוציא מיד הלקוחות דקנין פירות לאו קנינו הגוף דמי וא"ת והיאך מצא ידיו ורגליו דס"ל לעיל פ"ק (דף ט). האחין שחלקו לקוחות הן וס"ל הכא דלאו קנינו הגוף דמי א"כ לא משכחת דמיית ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון כדקאמר בסוף השולח (גיטין דף מח. ושם) וכן קשה לרבא דפסק כר"ל בריש החולץ (יבמות דף לו. ושם) דקנין פירות לאו קנינו הגוף דמי וס"ל האחין שחלקו לקוחות הן בפרק ב' דקדושין (דף מב): והיאך מצא ידיו ורגליו וגם אנו היאך מצאנו ידיו ורגליו דקיי"ל כר"ל וקיי"ל דאין ברירה דבסוף ביצה (דף לח). פסקין כר' אושעיא דבדאורייתא אין ברירה ומפרש ר"י דכל הנהו דאית להו דאין ברירה לא יאמרו דהאחין שחלקו מחזירין זה לזה ביובל רק ר' יוחנן לחודיה להכי דייק עלה רבי יוחנן דלא מצא ידיו ורגליו אבל אגן לא ס"ל שיהא תלוי חזרת יובל בכך דהא רבי יוחנן גופיה מודה דבימי יהושע היו מביאין ביכורים אפילו אמרין דלאו קנינו הגוף דמי כדאמרין אלא חד בר חד עד יהושע בן נון וחלוקת יהושע נמי אמר ביש נוחלין (ב"ב דף

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא פט

הוכחת רב אידי בר אבין לתקנת אושא ודחיתו של אביי - עדים זוממים

בכתובה

אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא - שכאן ישנה תקנה מיוחדת.

אשה שהתגרשה בפני עדים ובאו עדים אחרים והעידו שבעלה שילם את כתובתה, אם האחרונים הללו נמצאו זוממים, הם צריכים לשלם לאשה את השווי של הכתובה שרצו להפסידה. להלן יבואר מקרה שונה שהכל היה בעדות אחת והוזמו כיצד שמים את זאת.

מעידים אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ונתן כתובתה, והרי היא תחתיו ומשמשתו, ונמצאו זוממין,

אין אומרים ישלמו כל כתובתה, אלא טובת הנאת כתובתה היינו אומדין כמה אדם רוצה ליתן עכשיו לקנות בכתובה של זו על הספק (1) שאם נתארמלה או נתגרשה,

הוא זוכה בה, (2) ואם מתה יירשנה בעלה והוא מפסיד.

להלן דיוקו של רב אידי לתקנת אושא:

ואי סלקא דעתך ליתא לתקנת אושא, אמאי יירשנה בעלה? תזבין כתובתה לגמרי!

להלן דחיתו של אביי שיש הבדל מהותי בין נכסי מלוג לנכסי צאן וברזל, והיינו שנכסי מלוג עומדים בבעלות האשה, ואם נפחת השווי ברשות האשה נפחתה, לעומת זאת, בנכסי צאן וברזל האשה הכניסה את זאת לרשות בעלה ובמקביל הוא מתחייב בכתובתה אותו סכום, ואם הנכסים הופחתו, הוא יצטרך לשלם כמו שסיכמו בהתחלה, לכן נקרא שהוא קשה להפחת. ולכן אפשר לומר שלמרות שאישה לא יכולה למכור את כתובתה לגמרי, שהרי עומד ממש ברשות בעלה, מ"מ לגבי נכסי מלוג כן יכולה שהם עומדים ברשותה.

(דחיה) אמר אביי אם אמרו בנכסי מלוג, יאמרו בנכסי צאן ברזל !

דינים העולים מהסוגיא

הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו - האב אוכל פירות והבן זוכה בו לאחר מותו.

1. מכר האב - הלוקח אוכל פירות עד שימות האב.
2. מכר הבן -

(1) אם מת האב לפני הבן: מכור [אוכל פירות רק כשימות].

(2) אם מת הבן לפני האב -

א. רבי יוחנן סבר שלא קנה (קנין פירות קנין הגוף).

ב. ור"ל סבר שקנה (ולא קנין הגוף דמי) [רב יוסף רצה לחלק שכאן שונה מדין קנין פירות, שהאב רצה לזכות את הבן שיכול למכור מעכשיו ודחו את זאת וכן הלכה.

הכותב נכסיו לאביו לאחר מותו - הבן אוכל פירות והאב זוכה בו לאחר מותו.

1. מכר הבן - הלוקח אוכל פירות עד שימות האב.
2. מכר האב -

(1) מת הבן לפני האב: מכור.

(2) מת האב לפני הבן -

א. רבי יוחנן סבר שלא קנה (קנין פירות קנין הגוף).

ב. ור"ל סבר שקנה (לאו קנין הגוף דמי).

וכן הלכה.

אשה שמכרה את נכסי מלוג שלה או נתנה לבנה -

א. רב ירמיה בר אבא - מכור - משווה לדיון זה האם קנין פירות קנין הגוף ופסקו שלא קנין הגוף דמי.

ב. רב יהודה סובר כשמואל שאינו מכור. טעמו של רב יוסף משום שקנין פירות לאו

קנין הגוף ואין הוכחה מהכותב נכסיו לבנו, ודחו אותו וביארו שישנה תקנת

אושא (משום איבה) ואינו מכור.

אשה שמכרה את כתובתה -

נתארמלה ונתגרשה - קנה הלוקח.

מתה האשה - לא זכה הלוקח. (רב דימי רצה לדמות לתקנת אושא ואביי דחה זאת).
המוכרת את כתובתה בטובת הנאה האם הבעל אוכל פירות

אמר אביי טובת הנאה הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא.

טובת הנאה לאשה היא ואין לבעל כלום ולא אומרים שהבעל יקח קרקע ויאכל הפירות.

דאי ס"ד לבעל הוא, לימרו לה עדים זוממים לעיל שאמרנו שצריכים לשלם טובת הנאה, מאי אפסדינך? אי הות מזבנת לה לטובת הנאה בעל הוה שקיל מינך .

(דחיה) **אמר רב שלמן משום דאיכא רווח ביתא** ר"ל אפילו אם הבעל נוטל נוח לה לאשה למוכרה בחייה כדי שתהא פרנסתה מצויה בריווח. - ולכן אין הוכחה מזה.

אמר רבא הלכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל אוכל פירות - פירא תקינו ליה רבנן, פירא דפירא^ט, לא תקינו ליה רבנן.

האם יש הוכחה ממשנתנו לתקנת אושא

כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי: תנינא לתקנת אושא! העבד והאשה פגיעתן רעה, החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין .

ואי ס"ד ליתא לתקנת אושא והיא יכולה למכור את הנכסי מלוג, תזבין נכסי מלוג ותתן ליה !

(דחיה) ולטעמך, נהי נמי דאיתיה לתקנת אושא ולא מצי מזבנה לגמרי, תזבין לנכסי מלוג בטובת הנאה ותתן ליה !
אלא דלית לה, ה"נ דלית לה.

[משמע מכאן שאם באמת יש לה נכסי מלוג צריכה למכור בטובת הנאה ולשלם. אולם הקשו על רש"י שבמשנה כתב שהיא חייבת לשלם אלא שאין לה לשלם משום שנכסי מלוג שייכים לבעל].

מדוע לא מוכרת את כתובתה בטובת הנאה כדי לשלם את נדקה

הגמרא ממיסכה ומקשה מדוע היא פטורה, הרי יכולה למכור את כתובתה,

(קושיה) ותזבין כתובתה בטובת הנאה ותתן ליה !

(תירוץ) הא מני רבי מאיר היא דאמר אסור לו לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה.

(דחיה) וטעמא מאי? כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה! הכא לא מגרש לה, דאי מגרש לה אתו הנך דזבני גבו לה לכתובתה מיניה .

וחוזרת הקושיה, מדוע אינה מוכרת את כתובתה

(תירוץ) אלא טובת הנאה מילי נינהו, ומילי לא משתעבדי.

(דחיה) אלמה לא? מילי דמזדבני בדינרי נינהו !

(מסקנה) אלא משום דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול

ואפ"י יורש מוחל - לפיכך לא מציעים לה למכור, שע"ז יפסיד מי שלקח את הכתובה הזו.

הגמרא מבררת שהיום אין פיתרון לזה - כדלהלן:

1. אמרי זבוני זבין ותתן ליה: ואי מחלה ליה לגבי בעל תמחלה.

(דחיה) אמרי כל לגבי בעל ודאי מחלה ליה, ואפסדיניה להווא זבינא בידיים לא אפסדינהו.

2. וכי תימא זבינא ניהליה להווא דחבלה ביה ^{יזק} בטובת הנאה, דאי

מחלה לגבי בעל לא קא מפסיד: דהשתא נמי לא מידי קא יבהה ליה!

(דחיה) סוף סוף כל לגבי בעל ודאי מחלה, ואטרווחי בי דינא בכדי לא מטרחינן.

[עד כאן דף פט עמוד א']

לא סמכה דעתה והוי בעילתו בעילת זנות הא שמעינן ליה לר"מ בדברבנן תנאו קיים משמע דמשום שיש לה ולא סמכה דעתה כשאמר לה לית לך אלא מנה הוא דהויא בעילתו בעילת זנות הא אם הוה תנאו קיים ולא היה כלל לא היה בעילתו בעילת זנות וי"ל דכ"ש אי תנאו קיים ולית לה דהויא בעילתו בעילת זנות אלא התם דייק דקסבר תנאו בטל מדלא קתני בתולה שאין לה מאתים ואלמנה שאין לה מנה כו' ש"מ דה"ק כל הפוחת אפי' באותו ענין שיש לה אפי' הכי הויא בעילתו בעילת זנות וא"ת מנא ליה דמייירי בתנאה דלמא מודה ר"מ דתנאו קיים וה"ק כל הפוחת אפי' באותו ענין שיש לה כגון בסוף ביאה דאמר התם בסוף שמעתין דדברי הכל אינה מוחלת וי"ל דלשון כל הפוחת משמע שהוא פוחת לה ובסוף ביאה אין יכול לפחות אלא היא פוחתת לעצמה ולא שייך לשון פוחת אלא בתנאה אי נמי מדנקט כל דייק.

^{טז} תוספות ד"ה פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן. היינו במילי דאתו מעלמא כגון טובת הנאה דכתובה וכגון גונב ולד בהמת מלוג דמשלם כפל לאשה כדאמרין בריש האשה שנפלו לה נכסים (כתובות דף עט:); משום דלא תקינו ליה רבנן פירא דפירא אבל פירא דפירא דאתי מגופיה כגון ולד ולדות בהמת מלוג פשיטא דתקינו ליה רבנן כדתנן לעולם הוא אוכל פירי פירות ונראה דפירי דפירי לא תקינו ליה רבנן דהתם לא הוי כ"י האי דהכא דנהי דמשלם כפל לאשה נראה דבאותו כפל ילקח קרקע והוא אוכל פירות ונראה נמי דכ"ש גונב בהמת מלוג עצמה דמשלם כפל לאשה.

^{יז} תוספות ד"ה טעמא מאי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. ותימה דבריש אע"פ (כתובות ד' נד:); משמע דלא היינו טעמא דר"מ גבי הא דתנן רבי מאיר אומר כל הפוחת לכתולה ממאתים ולאמנה ממנה הרי זה בעילתו בעילת זנות ודייק בגמרא כל הפוחת אפילו בתנאה אלמא קסבר תנאו בטל [שמנתה על מה שכתוב בתורה] וא"ת לה ויזין דאמר לה לית לך אלא מנה

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא פט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

ומ"ד לא לאיש ולא לאשה אית ליה תקנת אושא ולכן לא יוצא באיש שאין לו קנין ממש

בגופו, ולא באשה שחכמים החשיבו את קנין הבעל להיות כקנין בגופו.
2. לא דכולי עלמא אית להו תקנת אושא-

אלא **כאן קודם תקנה** וקנין פירות לאו קנין הגוף **כאן לאחר תקנה**.

[עד כאן דף פט עמוד ב]

אשה שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה

אלא הא דתניא וכן היא שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה, (קושיה) אמאי תזבניה ניהליה לכתובתה לבעלה בטובת הנאה בהא חבלה, דאי מחלה לגבי בעל ליכא פסידא^א.

(תירוץ). הא ודאי ר"מ היא, דאמר אסור לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, הכא מגרש לה וגבי ליה בחבלה מינה – ר"ל שאם תמכור לו את כתובתה בטובת הנאה בעבור חבלתה, ואז יהיה קל לו להוציאה היות שלא יצטרך לשלם כתובתה.

(קושיה) אי הכי השתא נמי מגרש לה וגבי ליה בחבלה מינה ר"ל אם אנו חוששים לזה לפי ר"מ, אזי בלי למכור גם ישנו את החשש הזה שמוציאה, מכיוון שלא יצטרך לשלם את כל דמי כתובתה שינכה מדמי חבלה?
לכן חוזרת השאלה, מדוע היא לא מוכרת לו:

(תירוץ) המקרה שלא הפסידה כתובתה מדובר כגון דנפיש כתובתה דמשום ההוא פורתא של החבלה לא מפסיד טובא ולא יגרש אותה בשביל זה.

הערך של הכתובה מן התורה הוא מאה זוז (25 סלעים) ומאתים זוז לבתולה (50 סלעים). כעת הגמרא שואלת מדוע האשה לא הפסידה כתובתה, הרי אפשר לה למכור את תוספת כתובתה, היינו מה שעודף על מאה ומאתים, ובזה יכול לשלם את נזקה ועדיין חלק מן הכתובה נשאר שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

(קושיה) ואי דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא, נוקמא אכתובה דאורייתא, ואידך תזבנה ניהליה בחבלה!

(תירוץ) כגון דלא נפישא כתובתה מכתובה דאורייתא, דהוי חבלה ארבעה זוזי דמשום ארבעה זוזי לא מפסיד עשרים וחמשה.

בברייתא הבאה מבואר שהאשה לא מפסדת כלום מכתובתה בעבור שום נזק שתזיק בעודה תחתיו, ולפי מה שתיירצו ישנם אופנים שהיא כן תפסיד חלק ממנה.

אלא הא דתניא^ב כשם שלא תמכור את כתובתה והיא תחתיו בעודה אצלו, כך לא

תפסיד כתובתה כלום בשביל שום חבלה ונזק שתזיק והיא תחתיו –

(קושיה) והא זימנין משכח לה דמפסדא -

כגון דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא.

(תירוץ) אמר רבא סיפא אתאן לכתובת בנין דכרין – ר"ל אדם שנשא שתי נשים,

ואחת נתנה לו נדוניה ויקרה והבעל כתבה לה כתובה בערך מקביל, והשניה נתנה נדוניה פחותה

מהראשונה וגם הכתובה הייתה פחותה. אם אחת מהן מתה בחיי בעלה, הדין הוא שהבעל

יורשה ואין לה כתובה. למרות זאת, חכמים תיקנו שכשהבעל ימות, אפילו שאשתו השנייה

עדיין חיה, הירשה שלו תתחלק כך: בניו של האשה שמתה הראשונה יקבלו מירשת אביהם

את הערך שכל כתובת אמם והשנייה את כתובתה, ומה שנשאר מהירושה יתחלקו בשווה

ביניהם. מתי שהאשה מכרה את כתובתה לאחרים מחמת דוחק, עם כל זאת, בניה לא

מפסידים את החלק בחלוקה הנזכרת בירושת אביהם – כדלהלן:

והכי קתני כשם שהמוכרת כתובתה לאחרים לא הפסידה כתובת בנין דכרין,

משום זוזי הוא דאנסוה, כך מוכרת כתובתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין

דכרין: זוזי הוא דאנסוה.

ציאת עבדי מלוג בשן ועין

להלן הגמרא מביאה סתירה בין שני ברייתות ומיישבת בארבעה אופנים.

לימא תקנת אושא תנאי היא-

דתני חדא עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה אם היא הפילה את שיו או סימאה את

עינו אבל לא לאיש.

ותניא אידך לא לאיש ולא לאשה.

1. סברוה דכולי עלמא קנין פירות לאו קנין הגוף דמי.

דמאן דאמר לאשה לית ליה תקנת אושא.

לא תוספות ד"ה: ואפי' מחלה לגבי בעל לא מפסיד קמפסיד. וא"ת והא ודאי מיפסד קמפסיד דכי לא תמכור יגבה חבלתו אם תתאלמן או תתגרש וכשתמכור ותמחול לבעלה יפסיד הכל וי"ל כיון שעשכשו לא היתה נותנת לו כלום אפילו לא מחלה ממה שמחלה אינו כל כך הפסד כיון שלא יהיה לו כלום עכשיו ולאחר זמן נמי שמא תמות וירשנה בעלה.
ב תוספות ד"ה כשם שלא תמכור והיא תחתיו. פרש"י כשם שאין יכולה למכור כתובתה בעודה תחתיו כך לא תפסיד מכתובתה כלום בשביל שום חבלה ונזק שתזיק בעודה תחתיו ואין נראה

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא ז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמעירם שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

3. ואי בעית אימא אידי ואידי לאחר תקנה, ואית להו תקנת אושא וכולי עלמא אית להו דרבא כדלהלן :

דאמר רבא הקדש^{טז}, היינו עשה שורו אפותקי לבעל חובו וחזר והקדישו קודשת מזבח, ומפקיע השיעבוד של המלווה עליו ומותר למזבח ואין משום גזל שלא היה קניו ממש למלווה וכח ההקדש מוציאו. [אך קדושת דמים, אינה חזקה כדי להפקיעה את השיעבוד ולכן הם עדיין שייכים למלווה אלא שיצטרך לפדות בדינר (שלא יאמרו שהקדש יוצא לחולין בלא כלום)].

חמץ – מלווה גוי שהלווה מעות לישראל, וישראל נתן לו חמצו בפיקדון אך השאיר אצלו בביתו, שעדיין חסר לגבותו, כשכא פסח צריך הישראל לבער מביתו. [אכן, אם נמצא אצל הגוי היינו קנינו ממש ולא מפקיעה].

ושחרור – עשה עבדו אפותקי ושחררו הלווה, הוא משוחרר ומלווה יגבה ממקום אחר.

כל אלו מפקיעין מידי שיעבוד.

דמאן דאמר לאשה – לא אלמוה רבנן לשיעבודא דבעל.

ותניא אידך לא לאיש ולא לאשה – אלמוה^{יז} רבנן לשיעבודא דבעל.

4. ואיבעית אימא דכולי עלמא לית להו תנאי תקנת אושא ושיעבוד של הבעל כמו שאר שיעבודים, והכא בקנין פירות כקנין הגוף דמי קמיפלגי.

דמאן דאמר לאשה – בקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי.

ותניא אידך לא לאיש ולא לאשה – בקנין פירות כקנין הגוף דמי.

ובפולגתא דהני תנאי-

המכה אדם והרגו דינו תלו, שאם היה עבדו ישנו בדין מיוחד שאם עמד יום אחד ומת לאחר מכן שהוא פטור ממיתה, אך אדם אחר שהכהו אפילו שמת מחמת אותה מכה רק אחרי שלוש שנים נהרג. להלן ברייתא שנחלקו מי נחשב שישנו בעלות על עבד שיפטר ממיתה אם עמד יום אחד.

דתניא המוכר עבדו לאחר ופסק המוכר עמו על מנת שישמשנו עוד שלשים יום

היינו קנין פירות.

א. ר"מ אומר ראשון ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא תחתיו - קסבר קנין פירות כקנין הגוף דמי.

ב. רבי יהודה אומר שני ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא כספו - קסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי.

ג. רבי יוסי אומר שניהם ישנן בדין יום או יומים: זה מפני שהוא תחתיו וזה מפני שהוא כספו - מספקא ליה קנין פירות אי כקנין הגוף דמי אי לאו כקנין הגוף. דמי וספק נפשיות להקל.

ד. רבי אליעזר אומר שניהם אינן בדין יום או יומים: זה לפי שאינו תחתיו וזה לפי שאינו כספו. - אמר קרא כי כספו הוא כספו המיוחד לו.

כמאן אזלא הא דאמר אמיר-

איש ואשה שמכרו^{יח} בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום אפילו מכרוהו ביחד.

כמאן? כרבי אליעזר.

מאן תנא להא דת"ר-

מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכן עבד של שני שותפין, אין יוצאין בראשי אברים שאינן חוזרין.

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמרי משמיה דרבא ר' אליעזר היא, מי לא אמר ר' אליעזר כספו המיוחד לו, הכא נמי עבדו המיוחד לו.

[עד כאן דף ז עמוד א]

מתניתין

יבואר במשנה זו שיעור דמי בושט למספר מקרים:

התוקע הכהו על אוזנו, פירוש אחר תוקע ממש, לחבירו **נותן לו סלע** משום בושט.

רבי יהודה אומר משום ר' יוסי הגלילי מנה.

סטרן על הלחי, **נותן לו מאתים זוז.**

לאחר ידו, נותן לו ארבע מאות זוז.

צרם משך או פוגם **באזנו, תלש בשערו, רקק והגיע בו רוקו** [אך בבגדו פטור - (גמרא

צא)], **העביר טליתו ממנו, פרע ראש האשה בשוק, נותן לו ארבע מאות זוז.** [אך

בעניי ישראל נותנים שיעור פחות מזה]

זה הכלל הכל לפי כבודו [יתבאר בגמרא (צא) שת"ק מקל ובא ר"ע לחלוק עליו ולהחמיר].

אמר ר' עקיבא אפי' עניים שבישראל רואין אותם כאילו הם בני חורין שירדו

מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב.

ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק, באת לפני רבי עקיבא וחיובו ליתן לה

ארבע מאות זוז, אמר לו רבי תן לי זמן! ונתן לו זמן [דווקא לבושט אך לחבלה גובים

מיד - גמרא (צא)].

שמרה המתין לה עד שראתה **עומדת על פתח חצרה, ושבר את הכד בפניה ובו שווי**

כאסר בשמן, גילתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה, העמיד

עליה עדים ובא לפני רבי עקיבא. א"ל לזו אני נותן ד' מאות זוז!

א"ל לא אמרת כלום, החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור, אחרים שחבלו

בו חייבים. [יתבאר בגמרא (צא) שישינה דעה המתירה לחבול את עצמו (שבועה להרע

לעצמו) אך לגבי בושט לכ"ע מותר לבייש את עצמו].

והקוצץ נטיעותיו בת שנתה אף על פי שאינו רשאי משום בל תשחית, פטור ואחרים

חייבין שתי כסף.

גמרא

שמים במנה צורי או במנה מדינה

איבעיא להו מנה צורי תנן, 25 סלעים שהם 100 זוז, או מנה מדינה שמינית שבמנה

צורי, נמצא סלע מדינה הוא חצי זוז צורי תנן?

תא שמע דההוא גברא דתקע ליה לחבריה, אתא לקמיה דר' יהודה נשיאה.

אמר ליה 'הא אנא הא ר' יוסי הגלילי' הב ליה מנה צורי ש"מ מנה צורי תנן ש"מ.

מאי הא אנא הא רבי יוסי הגלילי?

יבואר שני ביאורים, בראשון הגמרא מקשה עליו ומיישבת ולאחר מכן מביאה את

הביאור שני.

1. **'הא אנא דחזיתך והא ר' יוסי הגלילי דאמר מנה צורי זיל הב ליה מנה צורי.**

^{טז} תוספות ד"ה אלמוה רבנן לשיעבודא דבעל הכא הוי פלוגתא בהכי ובפרק אע"פ (כתובות דף נט: ושם) אמר דאין קונמות מפקיעין מידי שיעבוד דבעל דאלמוה וכן בריש המדיר (שם דף ע.) אלמוה רבנן לשיעבודא דאשה ואין יכול להדירה דפריך וכיון דמשועבד לה [למזונות] היכי מצי מדיר לה והתנן קונם שאני עושה לפיך כו' וביבמות פרק אלמנה (דף סו:) גבי איצטלא דמילתא לא אלמוה רבנן לשיעבודא דאשה אלא אמרינן דנאסר כי פרסוה אמיתנא וצ"ל דיש מקומות שצריך לאלם כח הבעל וכח האשה יותר ממקום אחר:

^{יז} תוספות ד"ה: איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג. פירש בקונטרס דלא דמי לשותפות דעלמא דהתם יש לזה חלק בכלול ליטול חצי וכן לזה אבל הכא כולו קנייין לה לגוף וכולו קנייין לו לפירות ולכא מיוחד לא לו ולא לה ובענין זה י"ל עבד של שני שותפין דבסמוך שלזה הגוף ולזה הפירות וכן חציו עבד וחציו בן חורין נמי כגון שנתן לו כל דמיו ואין מעוכב אלא גט שחרור להיות מותר בבית חורין:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא ז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמעריים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובריה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

עד נעשה דיין

תנו רבנן

יבואר למטה כיצד הדין בשור שהרג את האדם, שהוא נסקל, ואח"כ הזיק אחרים, האם משלם דמי נזקו.

(קושיה) למימרא דעד נעשה דיין דהיינו רבי יהודה הנשיא והתניא-

סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש:

א. רבי טרפון מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין.

ב. ר' עקיבא אומר כולם עדים הם, ואין עד נעשה דיין.

מדייקת הגמרא שבמקרה שלנו לכ"ע סברו שאין עד נעשה דיין.

עד כאן לא קאמר ר' טרפון אלא דמקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין, אבל עד נעשה דיין לא קאמר.

(מסקנה) כי תניא היא כגון שראו בלילה, דלא למעבד דינא נינהו ולכן שבאו לדון

ביום אין דנים ע"פ ראייה, לכן צריכים מקצתם להעיד בלבד. אבל ראו ביום עושים ע"פ הראייה לפי ר"ט ורבי יהודה הנשיא סבר כמותו.

2. ואיבעית אימא - הכי קאמר ליה 'הא אנא דסבירא לי כרבי יוסי הגלילי דאמר מנה צורי והא סהדי דמסהי בך זיל הב ליה מנה צורי.'

עתה הגמרא חוזרת על ברייתא דלעיל לגבי עד נעשה דיין ומקשה סתירה בדברי ר"ע.

(קושיה) וסבר רבי עקיבא דאין עד נעשה דיין ?

והתניא והכה איש את רעהו באבן או באגרופ:

להלן נחלקו מה האגרופ' שהפסוק בא ללמדנו.

שמעון התימני אומר מה אגרופ מיוחד שמסור לעדה ולעדים כלומר שיכול להביאו

לב"ד ולאומדו אם ראוי באגרופ זה לעשות חבלה זו ואם לאו פטור, שמחמת חלישותו ורכותו

של הנזק קרה את זה, **אף כל שמסור לעדה ולעדים - פרט לשיצתה מתחת יד העדים**

שנאבדה מהם ואפילו שהם ראו כיוון שהדיינים לא ראו פטור .

אמר לו ר"ע אפילו שביאו את האבן לב"ד **וכי בפני ב"ד הכהו? שיועני כמה הכהו**

חשבון המכות **ועל מה הכהו מאיזה אבר: אם על שוקו או ציפר נפשו תנוך כנגד הלב**

ונוח לחבול שם.

ועוד, הרי שדחף את חבירו מראש הגג או מראש הבירה ומת, בית דין הולכין

אצל בירה או בירה הולכת אצל בית דין ?

ועוד, אם נפלה הבירה קודם שראוהו חוזר ובונה כדי ליישר הגובה !

אלא מה אגרופ מיוחד שהוא מסור לעדים אף כל שהוא מסור לעדים - פרט

לכשיצתה אבן מתחת שנאבדה בידו של מה, פטור שלא ראו העדים.

קתני מיהת אמר לו רבי עקיבא וכי בפני ב"ד הכהו שיועני כמה הכהו? הא הכהו

בפניהם, עד נעשה דיין !

(תירוץ) לדבריו דרבי שמעון התמני קאמר, וליה לא סבירא ליה.

סיכום השיטות - עד נעשה דיין

ראו בלילה -

א. ר"ט סובר מקצתם נעשו עדים ומקצתם נעשו דיינים.

ב. ר"ע כולם עדים ולא נעשו דיינים.

ראו ביום:

א. ר"ט עד נעשה דיין - לפי ל"ק רבי יהודה הנשיא סובר כמותו.

ב. ר"ע - לא נעשה דיין - לפי ל"ב רבי יהודה הנשיא סובר כמותו [מה ר"ע טען נגד

רבי שמעון התמני לגבי אגרופ והיינו שלשיטתו דיבר].

תשלומי נזקין בשור שהמית ואחר כך הזיק

יתוספות ד"ה כגון שראוהו בלילה. **אם ראוהו ביום דנין ע"פ ראייה דלא תהא שמיעה גדולה**

מראייה אבל ראו בלילה אין יכולין לדון ע"פ ראיית לילה דראייה קבלת עדות וקבלת עדות

כתחילת דין כדמוכח בר"ה (כה: ושם ד"ה כגון) **ותחילת דין ביום אפי' בדיני ממונות** כדאמר

בפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' לד:) **הלכך צריכין לחזור ולהעיד ביום וכיון שצריכין להעיד**

אין המעיד נעשה דיין אבל עד הרואה שאין מעיד כגון שיש עדים אחרים מעידין לפניו **נעשה**

דיין אפי' בדיני נפשות ורבנן ודלא כרשב"ם שפירש ביש נוחלין (ב"ב ד' ק"ג: ושם) ג' שנכנסו

לבקר דוקא לבקר אבל אם נתכוונו להעיד כותבין ואין עושין דין דהוה ליה עדים ואין עד נעשה

דיין **ולר"ע אפי' עד הרואה אין נעשה דיין** בדיני נפשות כדמשמע הכא **וטעמא** כדמפרש בפ"ב

דמכות (ד' יב.) ר"ע אומר מנין לסנהדרין שראו באחד שהרג את הנפש שאין ממייתין אותו מיד

עד שיעמוד בב"ד ת"ל **עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר וא"ת והא**

בפרק ראווה (ר"ה ד' כו. ושם) מפרש טעמא משום דכתבי **ושפטו העדה והצילו העדה** וכיון

חזו ליה דקטליה לא חזו ליה זכותא וי"ל **דההיא דמכות עיקר** אבל בר"ה בא לפרש דלא

גמרינן מינה דשאני דיני נפשות דבעינן הצילו העדה **ובדרבנן אפילו עד המעיד נעשה דיין**

כדמובח בפ"ק דגטין (ד' ה:) **ובפרק שני דכתובות** (ד' כא: ושם) **וטעם דאין המעיד נעשה דיין**

[1] **ש' מפרש משום דה"ל עדות שאין אתה יכול להזימה** דכיון שהוא עצמו עד ודין לא יקבל

הזמה על עצמו ועל טעם זה קשה להר"י דאורליינש דאלא מעתה עדים הקרובים לדיינים לא

1. **שור תם שהמית ואח"כ והזיק, דנין אותו דיני נפשות ואין דנין אותו דיני**

ממונות, שתם משלם בגופו והרי הוא נסקל.

2. **מועד שהמית והזיק, דנין אותו דיני ממונות וחוזרין ודנין אותו דיני**

נפשות ומשלם מביתו (עלייה) את דמי נזקו.

קדמו ודנוהו דיני נפשות, אין חוזרין ודנין אותו דיני ממונות.

הגמרא מקשה מכיוון ששור מועד משלם מין העלייה, מדוע שקדמו ודנו נפשות פטור

ממשלם הנזיקין.

(קושיה) וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות מאי הוי? ליהדר ולידייניה נמי ממונות !

להלן שני תירוצים, אחד של דבי רב ואחד מרבא.

א. **לרבנן דבי רב דיתבי - הא מני ר"ש התימני היא:**

מה אגרופ מיוחד שמסור לעדה ולעדים, אלמא בעינן אומדנא דבי דינא

הפסוק 'היכה איש באגרופ' דיבר בנזקין וצריך לשער אם הוא ראוי נגיחות זו, **והא כיון**

דגמר דינא לקטלא, לא משהינן ליה לאומדנא דבי דינא ולא מעינן לדיניה.

[עד כאן דף ז עמוד ב]

יעידו בפניהם דה"ל עדות שאי אתה יכול להזימה אלא ע"כ יכולין להזימם בב"ד אחר ה"נ בני

הזמה נינהו בב"ד אחר [2] **ורשב"ם** מפרש משום דכתבי **ועמדו שני האנשים** דאמרין שבועות

(ד' ל.) **אלו העדים לפני ה' אלו דיינין משמע שיעמדו העדים לפני הדיינין** ולא שיהיו עדים בעצמן

יושבין ודנין ועוד [3] **פי' ר"י** טעם אחר דאין עד נעשה דיין משום דנפקא לן **מביום הנחילו את**

בניו דע"פ הנחלת יום ששמעו מבקרי החולה שנתן לכל אחד מבניו יעמידו כל אחד בחלקו אבל

ע"פ שמועתו בלילה לא יעמידו כל אחד בחלקו לפי ששמיעתו בלילה אין ראייה לדון על פיהם

כדפי' וכיון שאין יכול לדון ע"פ ראיית לילה עד שיעידו עליהם ביום ה"ל עדים ולכך אין יכול לדון

דאין עד נעשה דיין אלמא מהכא הוא דשמעינן דאין עד נעשה דיין והיינו דקאמר בפרק אחד

דיני ממונות (סנהדרין ד' לד:) **ור"מ דנפקא ליה שאין דנין אפי' גמר דין אלא ביום מדאיתקש**

דיני לנגעים ביום הנחילו מאי עביד ביה ומוקי ליה ביום אתה מפיל נחלות ואי אתה מפיל נחלות

בלילה דבלילה כותבין ואין עושין דין ומסיק ואזיל כולה סוגיא עד ה"ל עדים ואין עד נעשה דיין

ולהכי איצטרך לאתויי עלה אמר רב חסדא דכל עיקר לא מיייתי דרשה דביום הנחילו אלא משום

דבעי לאפוקי מינה דאין עד נעשה דיין כדמפרש רב חסדא דאי לא דלהכי אתא אמאי איצטרך

כלל [ביום הנחילו] לר"מ וא"ש הא דמיייתי עלה ואמר רב חסדא ולא קאמר אמר רב חסדא בלא

וי"ו:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צא

לעלוני נשמת
דינה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

אומדנא האם החפץ יכול להזיק בכך

כי קא מבעיא לן למימד חפצא אי עביד האי נזקא או לא מאי?

ת"ש שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל מיוחד שמסור לעדה ולעדים. **שמע מינה יש אומד לנזקין שמע מינה.**

[למרות שר"ע חולק עליו היינו רק שלא צריך אומדנא של ב"ד אלא שמספיק העדות כדי לשער – אמרי הצבי.]

אמר מר אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו -

מסייע ליה לרבא דאמר רבא האי מאן דאמדוהו לכולי יומא ואיתפח ^{נתרפא} לפלגא דיומא, וקא עביד עבידתא יהיבין ליה דכולי יומא, מן שמיא הוא דרחמי עליה.

[משנה] רקק והגיע בו הרוק

אמר רב פפא לא שנו אלא בו, אבל בבגדו לא.

(קושיה) וניהוי כי בייש בדברים?

(תירוץ) אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר אבין זאת אומרת ביישו בדברים

פטור מכלום. [הטעם הוא משום שכתוב 'החזיקה במבושיו' שמשמע דווקא על בושת בגופו.

ורב שריא ז"ל כתב שאף על בושת דברים מנדים אותו עד שיפייסנו כראוי לפי כבודו,

ומסתברא דיש יותר בושת בדברים מבושת של חבלה, דאין דבר גדול כלשון הרע ודיבה שאדם

מוציא על חבריו-רא"ש.]

[משנה] מחלוקת ת"ק ור"ע – מי סובר לקולא

איבעיא להו?

תנא קמא לקולא קאמר, דאיכא עני דלא בעי למשקל כולי האי, ומה שחייב ד' מאות

זוז לאו בפחות שבעניי ישראל פסק כך.

או דלמא לחומרא קאמר שד' מאות זוז שחייב היינו בפחות שבעניי ישראל, דאיכא עשיר

דבעי למיתב ליה טפי.

תא שמע מדקאמר ר' עקיבא אפילו עניים שבישראל רואין אותן כאילו הן בני

חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב, שמע מינה תנא קמא לקולא

קאמר ש"מ – ר"ל אם ת"ק מחמיר יותר וכשחייב ד' מאות זוז היינו בפחות שבעניי ור"ע

מקל, איך יתכן שר"ע חייב ד' מאות במעשה שהמשנה הביאה בהמשך, הרי היה אמור להיות

שהוא יחייב יותר, אלא מוכרח לומר שת"ק מקל במה שחייב ד' מאות זוז ולא בעניי פסק כך,

ובא ר"ע לומר ששיעור זה לנותנים לעניים בלבד.

האם נותנים זמן לפרוע נזק/ חבלות / בושת

הגמרא מקשה מדוע ר"ע נתן לאדם שפרע ראש האשה זמן לפרוע דמי בושתה.

(קושיה) ומי יהיבין זמן?

והאמר רבי חנינא אין נותנין זמן לחבלות!

כי לא יהיבין ליה זמן לחבלה דחסריה ממונא, אבל לבושת דלא חסריה ממונא

יהיבין.

ב. רבא –

אפילו תימא רבי עקיבא הכא במאי עסקינן כגון שברח בעליו ואין מחייבים את האדם שלא בפניו.

(קושיה) אי ברח, כי לא דנוהו דיני נפשות היכי דיינא ליה דיני ממונות בלא בעלים?

(תירוץ) שור מועד –

דנו ממונות ואחר כך נפשות - מדובר **דקביל סהדי** על הנגחות וברח ואין לו נכסים כדי לגבותו, ומשתלם מרידא דהיינו שמשלים אותו לחרישה. ולשכירות ומשלם לניזק, ואח"כ

דנים אותו דיני נפשות.

קדמו ודנו נפשות – לא משלם שלא משהים לרידייא כדי לשלם.

שור תם – אינו משלם משום¹⁷ רידייא עלייה דמרה הוא ולא נחשב תשלום מגופו אלא כשאר נכסיו.

האם יש אומד לנזקין

איבעיא להו יש אומד לנזקין או אין אומד לנזקין?

לומדים שצריך אומד בדיני נפשות מהפסוק 'באבן יד אשר ימות בה הכהו'. ישנם שני

אופנים לשער: א. משך הזמן שחבלה זו עומדת עד שיתרפא. ב. בחפץ המזיק איזה

חבלה יכול לגרום.

להלן צדדי הספק האם יכולים ללמוד זאת לעניין נזקין, והגמרא פושטת שצריך אומד.

מי אמרינן לקטלא הוא דאמדינן, בהכי נפקא נשמה בהכי לא נפקא נשמה, אבל

לנזקין כל דהו ואפילו שאין חפץ זה ראוי להזיק חייב שלפעמים אדם ניזק בכל שהוא.

או דלמא, לא שנא?

ת"ש מה בור שיש בו כדי להמית והיינו עשרה טפחים, אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים. **היו פחותין מעשרה טפחים** ונפל לתוכו שור או חמור

ומת פטור. **הזקק בו חייב.**

מאי לאו ממטה למעלה קא חשיב - והכי קאמר מטפח ועד עשרה מיתה ליכא,

נזקין איכא. **אלמא לנזקין כל דהו שמע מינה אין אומדין לנזקין-**

(דחיה) לא ממעלה למטה קא חשיב –

והכי קאמר עשרה מיתה איכא **פחות מעשרה פורתא** נזקין איתא, מיתה ליכא,

ולעולם אימא לך יש אומד לנזקין וכל מידי ומידי כי היכי דמיתזקה ביה בעינן.

תא שמע-

1) הכהו על עינו וסימאנו, על אזנו וחירשו, עבד יוצא בהן לחירות.

2) הכהו בכותל כנגד עינו ואינו רואה, כנגד אזנו ואינו שומע, אין עבד יוצא בהן

לחירות.

הגמרא מדייקת מדוע במקרה השני שפטור:

מאי טעמא? לאו משום דבעינן אומדנא ולא היה לו להסתמא בכך אלא דאתרע מזלו

ושמע מינה יש אומדנא לנזקין.

(דחיה) לא, משום דאמרינן הוא דאבעית נפשיה¹⁸ כדתניא-

המבעית את חבריו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.

כיצד?

תקע באזנו וחירשו, פטור.

אחזו מעשה שלו הוא ותקע באזנו וחירשו, חייב.

ת"ש חמשה דברים אומדין אותו ונותנין לו מיד, ריפוי ושבתי עד שיתרפא, כלומר

ב"ד אומדים כמה זמן ראוי זה להיות מושכב בחוליו, ומחייבים למזיק ליתן לו מיד כל הריפוי,

ושבתי ומזונות הנצרכים.

אמדוהו והיה מתנונה והולך, אין נותנין לו אלא כמו שאמדוהו.

אמדוהו והבריא בזמן קצר, נותנין לו כל מה שאמדוהו שמן השמיים ריחמו עליו.

ש"מ יש אומד לנזקין.

למימד גברא כמה ליקצר ^{נופל למשכב} מיהא מכה כמה לא מקצר, לא קא מבעי לן,

דודאי אמדינן.

¹⁷ תוספות ד"ה זאת אומרת רידייא עלייה דמרה הוא. תימה ליגבו את השור לגמרי לניזק ולא תקרי יותר עלייה דמרה ו"ל דאם הוא גובהו לגמרי לא היו ממתנין לו עד שישלם מן הרידייא כמו שאין ממתנין לבעלים אם היו אומרים המתינו לי עד שאחרוש בו מעט ואח"כ תסקלוהו:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צא

קציצת עץ

תני רבה בר בר חנה קמיה דרב:

אדם טובע את חברו: **שורי הרגת, נטיעותי קצצת.**

הנתבע טוען נגדו: **אתה אמרת לי להורגו, אתה אמרת לי לקוצצו.**

הדין הוא: **פטור.**

רב מתפלל על הלכה זו.

א"ל א"כ לא שבקת חיי לברייתא! כל כמיניה! איך יתכן שהנתבע יכול לפטור את עצמו

בכך.

א"ל רבה איסמיה אני יסיר את ברייתא זו מגירסתו.

א"ל לא! תתרגם מתניתך כגון בשור העומד להריגה, שהרג אדם, ובאילן העומד

לקציצה, של ע"ז (אשירה) או שנוטה לרה"ר ומתיירא שמא יפול על אדם וימות.

אי הכי מאי קא טעין ליה?

דא"ל אנא בעינא למיעבד הא מצוה לכן רק במקרה כזה אומרים שטענתו של הנתבע

טענה, ואומרים שבעל האילן צווה ואחר כך שכח מזה.

דתיא-

ושפך וכסה מי ששפך יכסה.

ומעשה באחד ששחט וקדם חברו וכסה וחיבו ר"ג ליתן לו עשרה זהובים.

מקרים שומת לקצוץ

אמר רב דיקלא דטען קבא, אסור למקציצה.

(קושיה) מיתיבי כמה יהא בזית ולא יקצצו רובע הקב.

(תירוץ) שאני זיתים דחשיבי.

א"ר חנינא לא שכיב שיבחת ברי כר שמו אלא דקץ תאינתא בלא זמנה.

אמר רבינא ואם היה מעולה בדמים מותר.

איזה אילן התירו לקצוץ במלחמה

בפסוק למטה מבואר איזה אילנות מותר לקצוץ במלחמה, וסדר קדימתם, כדי לעשות מצור סביב לעיר שבאים לצור אותה.

כי תצור אל-עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא-תשחית את-עצה לנדם עליו גרן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור:

רק עץ אשר-תדע כי-לא-עץ מאכל הוא (מיותר שהיה לו לכתוב 'רק אשר לא הוא מאכל') אתו תשחית וכרת ובנית מצור על-העיר אשר-הוא עשה עמך מלחמה עד רדתה:

תניא נמי הכי רק עץ אשר תדע זה אילן מאכל ר"ל אמר הכתוב רק עץ אשר תדע אך

אם אינך יודע שיש עץ קרוב למצור (סביב העיר) אלא זה, יקחנו אפילו עץ מאכל.

כי לא עץ מאכל הוא זה אילן סרק.

וכי מאחר שסופו לרבות כל דבר אפילו עץ מאכל מה ת"ל כי לא עץ מאכל?

להקדים סרק למאכל.

יכול אפילו מעולה בדמים יקר יותר מפירות יהיה הסרק קודם?

ת"ל רק.

[עד כאן דף צא עמוד ב]

[משנה] ר"ע החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור – מחלוקת תנאים

יבואר בסוגיא זו מחלוקת תנאים האם אדם רשאי לחבול בעצמו, והיינו שר"ע במשנה אוסר [גם רבי אלעזר הקפר לקמן] ותנא בברייתא בשבועות מתי, בנוסף יתבאר שיתכן שישנם דברים שאסורים לכו"ע, כגון מאבד את עצמו לדעת ולהשחית את בגדיו. כעת הגמרא מקשה סתירה בדברי ר"ע מהמשנה לברייתא למטה.

(קושיה) והתניא אמר לו ר' עקיבא צללת במים אדירים כלומר יגעת לפטור את עצמך

והעלית חרס בידך שאינו ראויים לכולם **אדם רשאי לחבל בעצמו.**

(תירוץ) אמר רבא לא קשיא כאן משנה בחבלה כאן ברייתא בבושת.

ומה שכתוב במשנה **החובל בעצמו** והיה ראוי לכתוב בושת אע"פ שאינו רשאי פטור

- הכי קאמר ליה: לא מבעיא בושת, דאדם רשאי לבייש את עצמו, אלא אפי' חבלה דאין אדם רשאי לחבל בעצמו¹⁰ אחרים שחבלו בו חייבין.

[עד כאן דף צא עמוד א]

(קושיה) ואין אדם רשאי לחבל בעצמו והתניא-

להלן לגבי אדם שנשבע להטיט לו או להרע, דברים של רשות ולא משל מצווה, שאם נעלם ממנו ועבר עליה צריך להביא קרבן.

יכול נשבע להרע בעצמו, ולא הרע יהא פטור?

להרע או להטיט מה הטבה רשות, אף הרעה רשות: אביא נשבע להרע בעצמו

ולא הרע – אלא החובל בעצמו נחשב כדבר הרשות.

(תירוץ) אמר שמואל באשב בתענית - דכוותה גבי הרעת אחרים להשיבם

בתענית אחרים כגון דמהדק¹¹ סוגרים להו באנדורנא בחדר.

(קושיה) והתניא איזהו הרעת אחרים 'אכה פלוני ואפצע את מוחו' משמע להרע

לעצמו היינו לחבול בעצמו.

אלא תנאי היא- (שוב לא צריכים לחלק בין ר"ע דברייתא לר"ע דמשנה, שבאמת נחלקו בזה

תנאים בדעת ר"ע – תוס').

דאיכא למ"ד אין אדם רשאי לחבל בעצמו ואיכא מ"ד אדם רשאי לחבל בעצמו.

מי התנא האוסר לחבול בעצמו / מאבד את עצמו לדעת / בל תשחית

מאן תנא דשמעת ליה דאמר אין אדם רשאי לחבל בעצמו? [מיהו התנא שסובר

שר"ע אוסר במשנה – תוס']

אילימא האי תנא הוא דתניא-

ואך את דמכם לנפשותיכם אדרש ר' אלעזר אומר מיד נפשותיכם עצמכם אדרש את דמכם.

(דחיה) ודלמא קטלא שאני. שיתכן אפילו המ"ד שמתיר יודה לזה.

אלא האי תנא הוא דתניא¹²-

מקרעין על המת ולא מדרכי האמורי.

אמר רבי אלעזר שמעתי שהמקרקע על המת יותר מדאי לוקה משום בל תשחית¹³,

הגמרא מדייקת וכו"ש גופו!

(דחיה) ודלמא בגדים שאני דפסידא דלא הדר הוא.

הגמרא ממחישה עד כמה חכמים היו נזהרים בזה:

כי הא דרבי יוחנן קרי למאני בגדיו¹⁴ מכבדותא שמכבדים את בעליהם.

ורב חסדא כד הוה מסגי בניו היזמי והגא, מדלי להו הגביה¹⁵ למאניה אמר: זה

מעלה ארוכה וזה אינו מעלה ארוכה.

עתה הגמרא מסיקה מי התנא האוסר לחבול בעצמו לגבי נזיר:

(מסקנה) אלא האי תנא הוא דתניא-

אמר ר"א הקפר ברבי מה ת"ל וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזה נפש חטא זה?

אלא שציער עצמו מן היין. והלא דברים ק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין, נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה!

¹⁰ תוספות ד"ה החובל בעצמו אע"פ שאין רשאי פטור. תימה מאי חיוב שייך ואי פטור ממלוקת קאמר ע"כ הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאין רשאי פטור לאו היינו פטור ממלוקת דהא חייב משום קוצץ אילנות טובות ואזהרתיה מואותו לא תכרות כדאיתא בפ' בתרא דמכות (דף כב). וצריך לדחוק ולומר פטור אע"פ שאין בו צד חיוב שאין חס על גופו אחרים שחבלו בו חייבין ואחרים שקצצו נטיעה חייבין צריך לאוקמה כר"מ דאמר (כתובות דף לב:) לוקה ומשלם דלוקה משום לא תכרות אי נמי בדלא אתרו ביה:

¹¹ תוספות ד"ה החובל בעצמו אע"פ שאין רשאי פטור. תימה מאי חיוב שייך ואי פטור ממלוקת קאמר ע"כ הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאין רשאי פטור לאו היינו פטור ממלוקת דהא חייב משום קוצץ אילנות טובות ואזהרתיה מואותו לא תכרות כדאיתא בפ' בתרא דמכות (דף כב). וצריך לדחוק ולומר פטור אע"פ שאין בו צד חיוב שאין חס על גופו אחרים שחבלו בו חייבין ואחרים שקצצו נטיעה חייבין צריך לאוקמה כר"מ דאמר (כתובות דף לב:) לוקה ומשלם דלוקה משום לא תכרות אי נמי בדלא אתרו ביה:

¹² תוספות ד"ה החובל בעצמו אע"פ שאין רשאי פטור. תימה מאי חיוב שייך ואי פטור ממלוקת קאמר ע"כ הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאין רשאי פטור לאו היינו פטור ממלוקת דהא חייב משום קוצץ אילנות טובות ואזהרתיה מואותו לא תכרות כדאיתא בפ' בתרא דמכות (דף כב). וצריך לדחוק ולומר פטור אע"פ שאין בו צד חיוב שאין חס על גופו אחרים שחבלו בו חייבין ואחרים שקצצו נטיעה חייבין צריך לאוקמה כר"מ דאמר (כתובות דף לב:) לוקה ומשלם דלוקה משום לא תכרות אי נמי בדלא אתרו ביה:

¹³ תוספות ד"ה החובל בעצמו אע"פ שאין רשאי פטור. תימה מאי חיוב שייך ואי פטור ממלוקת קאמר ע"כ הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאין רשאי פטור לאו היינו פטור ממלוקת דהא חייב משום קוצץ אילנות טובות ואזהרתיה מואותו לא תכרות כדאיתא בפ' בתרא דמכות (דף כב). וצריך לדחוק ולומר פטור אע"פ שאין בו צד חיוב שאין חס על גופו אחרים שחבלו בו חייבין ואחרים שקצצו נטיעה חייבין צריך לאוקמה כר"מ דאמר (כתובות דף לב:) לוקה ומשלם דלוקה משום לא תכרות אי נמי בדלא אתרו ביה:

¹⁴ תוספות ד"ה החובל בעצמו אע"פ שאין רשאי פטור. תימה מאי חיוב שייך ואי פטור ממלוקת קאמר ע"כ הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאין רשאי פטור לאו היינו פטור ממלוקת דהא חייב משום קוצץ אילנות טובות ואזהרתיה מואותו לא תכרות כדאיתא בפ' בתרא דמכות (דף כב). וצריך לדחוק ולומר פטור אע"פ שאין בו צד חיוב שאין חס על גופו אחרים שחבלו בו חייבין ואחרים שקצצו נטיעה חייבין צריך לאוקמה כר"מ דאמר (כתובות דף לב:) לוקה ומשלם דלוקה משום לא תכרות אי נמי בדלא אתרו ביה:

¹⁵ תוספות ד"ה החובל בעצמו אע"פ שאין רשאי פטור. תימה מאי חיוב שייך ואי פטור ממלוקת קאמר ע"כ הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאין רשאי פטור לאו היינו פטור ממלוקת דהא חייב משום קוצץ אילנות טובות ואזהרתיה מואותו לא תכרות כדאיתא בפ' בתרא דמכות (דף כב). וצריך לדחוק ולומר פטור אע"פ שאין בו צד חיוב שאין חס על גופו אחרים שחבלו בו חייבין ואחרים שקצצו נטיעה חייבין צריך לאוקמה כר"מ דאמר (כתובות דף לב:) לוקה ומשלם דלוקה משום לא תכרות אי נמי בדלא אתרו ביה:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צב

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

נביא הוא אין טענתך מוצדקת וראוי אתה להרג וכבר לימד אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו או על עסקי אשתו שואלין אותו אשתך היא אחותך היא?

מכאן לבן נח שנהרג שהיה לו ללמוד דרך ארץ ולא למד.

מה עצר ה' מאבימלך

ויתפלל אברהם אל-האלהים וירפא אלהים את-אבימלך ואת-אשתו ואמהותיו וילדו:

כי-עצר עצר יהוה בעד כל-רחם לבית אבימלך על-דבר שרה אשת אברהם:

כי עצר עצר ה' שתי עצירות הללו למה?

א. ר' אלעזר

אחת באיש - שכבת זרע,

שתיים באשה - שכבת זרע במעי אשה לא יכולה לפלוט, ולידה שלא יכלו ללדת בעת הלידה.

ב. במתניתא תנא-

שתיים באיש - שכבת זרע וקטנים.

שלושה באשה - שכבת זרע, וקטנים ולידה.

ג. רבינא-

אמר שלש באיש - שכבת זרע, וקטנים ופי טבעת נקב לעשיית גדולים.

ארבעה באשה- שכבת זרע, ולידה, וקטנים, ופי טבעת:

בעד כל רחם אמרי דבי ר' ינאי אפילו תרנגולת של בית אבימלך לא הטילה ביצתה.

מנה הא מילתא - דאמרי אינשי / דאמור רבנן

להלן הגמרא מבארת היכן מצינו רמז בפסוק לדברים שאנשים רגילים לומר וכן לשונות של חכמים, ורובא מביא ראייה ממקור אחד ורבה בר מרי ממקור אחר.

א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא?

- דאמור רבנן כל המבקש רחמים על חבריו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה.

1. **לרבה בר מרי - דכתיב** וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו ר"ל משמע מהפסוק שה' ריפא את איוב בגלל שהתפלל בעד חבריו.

2. **רבא - מהכא** ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו [וגו'] **וכתיב** וה' פקד ולא כתוב ופקוד, משמע פקד כבר את שרה **כאשר** אמר וגו' - **היינו** כאשר אמר אברהם אל אבימלך.

- **דאמרי אינשי בהדי הוצא לקי כרבא** כלומר קוץ הגדל אצל הכרוב שכשבא לעיקרו פעמים שנעקר הכרוב עמו ונמצא שלוקה בשבילו דהיינו שכנים של הרשע לוקין עמו.

1. **לרבה בר מרי - דכתיב** למה תריבו אלי כלכם אף הנביא נכלל פשעתם בי נאם ה'.

2. **רבא -** עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי ומשה ואהרן בכלל.

שמואל אייתי ליה אריסיה תמרי, אכיל טעים בהו טעמא דחמרא. א"ל מאי האי?

א"ל ביני גופני קיימי.

אמר מכחשי בחמרא כולי האי!

למחר אייתי לי מקורייהו כלומר מעיקרן שתעקור את הדקל מפני ההפסד של הגפן, פירוש שני הבא לי את הקור והיינו חלק מהדקל שהוא רך כדי לאכול, וכלה השאר (עיקרן) מפני שמפסיד את הגפנים.

רב חסדא חזא תאלי דקלים קטנים בי גופני. אמר ליה לאריסיה עקרינהו משום גופני קני דקלי, דקלי לא קני גופני שאין שבחם עולה אלא לדבר מועט.

סיכום דיני העולים מהסוגיא

חובל את עצמו -

י"א שמותר (תנא של שבועות) וי"א שאסור (ר"ע, ר"א הפקר).

להשחית את בגדיו -

ללא דבר - אסור [יתכן שזה לכו"ע].

למצווה (אבלות) - מותר. י"א שיותר מדאי אסור ר"א.

מאבד את עצמו לדעת - אסור [יתכן שזה לכו"ע].

לבייש את עצמו - מותר. [אך אחרים אסורים לביישו].

לשב בתענית - מותר (שמואל).

אילנות -

דקל מותר רק כשטוען פחות מקב.

זית (חשוב) רק כשטוען פחות מרובע הקב.

עץ תאנים לפני זמנו - אסור (אחד שמת על כך).

אופנים המותרים:

1. עומדת לקציצה (רה"ר וע"ז) מותר. ואכן, יש זכות לבעל האילן לקיים את המצוה.

2. מעולה בדמים העץ מפירותיו.

3. מפסיד שאר אילנות יותר חשובות (שמואל - דקל סמוך לגפנים -אבי"י)

4. לצורך מצור (מלחמה).

אם יש אילן סרק ואינו עולה דמים צריך לקצוץ אותו.

אין אילני סרק או שהם יותר יקרים - מותר אילני מאכל.

מתניתין

אע"פ שהוא נותן לו, אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר ועתה השב אשת וגו' ר"ל הקב"ה לא אמר לאברהם שיתפלל בעבור אבימלך אלא אמר לאבימלך שהוא יפייס את אברהם עד שימחל לו ויתפלל בעדו.

ומנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך וגו'.

1) **האומר סמא את עיני, קטע את ידי, שבר את רגלי, חייב. ע"מ לפטור, חייב.**

2) **קרע את כסותי, שבר את כדי, חייב.**

ע"מ לפטור, פטור.

3) **עשה כן לאיש פלוני על מנת לפטור, חייב בין בגופו בין בממונו.**

גמרא

ועתה השב אשת-האיש כי-נביא הוא ויתפלל בעדך וחייה ואם-אינך משיב דע כי-מות תמות אתה וכל-אשר-לך:

ת"ר כל אלו שאמרו סלע מנה, מאתים וד' מאות **דמי בושתו**, אבל צערו שדואג על בושתו אינו נמחל וכמו באברהם שהיה לו צער של בושת אפי' הביא כל אילי נביות **שבעולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו - שנאמר** השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך.

עתה הגמרא מדייקת מדוע הפסוק תלה שאברהם נביא הוא:

דאשת נביא בעי אהדורי, אשת אחר לא בעי אהדורי!

אמר ר' יונתן השב אשת האיש **מכל מקום, ודקא אמרת** הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא -

מתוך שצריכים הוצאה מרובה לא היה הבעל חושש להוציא על נכסיו והיו הולכין לאיבוד לפיכך טוב לקנות דקלים שאין צריכין יציאה וממילא אתי בהו שבחא וטוב הוא לשניהם **ועוד** [2] מפרש ר"ת בהמוכר את הספינה (ב"ב פב ושם ד"ה . מתקיף) דפירי דדיקלא מתקיימין טפי מאילני וגופני ובנכסי מלוג של אשה בעינן דבר המתקיים יותר:

²² תוספות ד"ה למחר אייתי לי מקורייהו. משמע דגופני עדיפי מדיקלי ותימה דבהאשה שנפלו לה נכסים (כתובות עט. ושם ד"ה אילני) אמר גבי נפלו לה נכסים ילקח בהן קרקע דיקלי ואילני דקלי אילני וגופני אילני אלמא גופני גריעי אפילו מאילני דגריעי מדיקלי וי"ל [1] **דבגפנים** כשאדם טורח לזמר ולתקן הכרם יש בהן ריוח גדול אבל בנכסי אשתו אם היה קונה גפנים

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא צב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

איזה אחים הראה יוסף לפרעה

אמר ליה רבא לרבה בר מרי כתיב ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים כשהביאם יוסף לפני פרעה

מאן נינהו חמשה?

א"ל הכי א"ר יוחנן אותן שהוכפלו בשמות והיינו דן, זבולון, גד, אשר ונפתלי (ויהודה לקמן) – ר"ל הם היו היותר חלשים באחיו ולכן הוצרך לכפול את ברכתם כדי לחזקם, ובחכמה הביאם יוסף כדי שלא יברור אותן להיות ראשי גייסות לטרחם.

יהודה - למילתיה הוא דאיכפל כמו שהגמרא מבארת:

דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר בסמוך כתוב וזאת ליהודה.

כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר:

1) היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון שלא היתה שלדתו קיימת בגלל שהתנה עם אביו שיביא את אחיו ואם לא יביא 'וחטאתי לך כל הימים' [שהאחון של כל השבטים שיצאו ממצרים ונקברו בארץ ישראל] עד שבא משה ובקש רחמים: אמר לפניו רבונו של עולם מי גרם לראובן שיודה על מעשה של תמר? יהודה"י – שאחר שהודה יהודה עמד ראובן ואמר אני בבלתי יצועי אבי.

מיד שמע ה' קול יהודה - על איבריה לשפא ר"ל נכנס כל עצם ונתחבר למקומו.

2) לא הוו קא מסקי למתיבתא דרקייעא - אז התפלל משה ואל עמו תביאנו.

3) לא הוו ידע מאי קאמרי רבנן ולמשקל ומיטרח בהדי רבנן לישא וליתן עם שאר חכמים. - אז התפלל משה ידיו רב לו.

4) לא הוו סליק ליה שמעתתא אליבא דהלכתא כלומר לא היה לו סיוע שיהא הלכה כמותו - אז התפלל משה ועזר מצריו תהיה.

מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא?

1) רבה בר מרי -

דתנן עשירים מביאין בכורים בקלתות של זהב ושל כסף, ועניים בסלי נצרים שבטים של ערבה קלופה, ואך ורק הסלים של העניים והבכורים נותנים להכניהם.

2) רבא - וטמא טמא יקרא לא די בנגעו אלא שמבייש את עצמו בעל כרחו.

[עד כאן דף צב עמוד א']

מנא הא מילתא-

דאמור רבנן היינו מה שהציע ר"ע לבניו השכם ואכול בקיץ מפני החמה, ובחורף מפני הצינה.

ואמרי אינשי שיתין^י ששים איש רהוטי רהוט רצו ולא מטו הגיעו לגברא דמצפרא כרן לאוכל בשחרית?

1) רבה בר מרי - לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכס שרב ושמש

2) רבא - ועבדתם את ה' אלהיכם זו קרית שמע ותפלה וברך [את] לחמך ואת מימך זו פת במלח וקיתון של מים, מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך.

ותניא מחלה זו מרה - נקרא שמה מחלה משום ששמונים ושלושה חלאין יש בה: מחלה בגימטריא הכי הוו. וכולן פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלין.

- מנא הא מילתא דאמור רבנן חברך קרייך 'חמרא' יודה לו ואל יתווכח עימו טול אוכפא אוכף של חמור ושים אותו לגביר מוש.

1. רבה בר מרי - דכתיב ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי

ותאמר מפני שרי גברתי אנכי בורחת ר"ל הגר הייתה בורחת משרה שלא

להיות עוד משועבדת לה, ואעפ"כ כיוון שהמלאך קרא לה שפחה והודה לדבריו.^י

מנא הא מילתא דאמרי אינשי מילתא גנאה דאית ביך קדים אמרה.

1. רבה בר מרי - דכתיב ויאמר עבד אברהם אנכי.

מנא הא מילתא דאמרי אינשי שפיל ואזיל בר אווזא, ועיניה מטייפי צופים למרחוק – כלומר מחמת ענוותנותו של אדם לא יהא בוש מלשאלו דבר הצריך לו בין לתורה ובין לפרנסה ולתבוע חובו.

1. רבה בר מרי - אמר ליה דכתיב והטיב ה' לאדני וזכרת [את] אמתך – הפסוק דיבר על אודות אביגיל אשת נבל שהיה מורד המלכות ובאה למלך דוד לבקש שיחמול על בעליו ובד בבד רמזה לדוד שיזכיר את יופיה.

מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין תכלי אבלות ומכאבות מטייה לככא שן

דקל חבריה שמע כלומר ששומע את חבירו אוכל ולא אכל?

1. רבה בר מרי - דכתיב לגבי משתה שעשה אדניהו ולי אני עבדך ולצדוק הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לא קרא אלמא שהיה קובל שלא זימנו למשתה.

2. רבא- מהכא יבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו וכתוב בתריה ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה נתקנה ביצחק.

- מנא הא מילתא דאמרי אינשי חמרא הי"ו הוא למריה של המלך והשותים מחזיקים טיבותא לשקיה לשר המשקה?

1. לרבה בר מרי - דכתיב לגבי משה שמסך את יהושע וסמכת את ידך עליו למען ישמעון ויראון כל עדת בני ישראל ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו כל בני ישראל וגו' היינו שתלה החכמה והגדולה במשה כאילו הוא נותנה ליהושע והיא אינה אלא מפי הקב"ה.

- מנא הא מילתא דאמרי אינשי כלבא בכפניה כלב רעב אפילו גללי אבנים מבלע?

רבה בר מרי - דכתיב נפש שבעה תבוס תרמוס נופת דבר מתוק ונפש רעבה כל מר

מתוק כל דבר מר נחשב לו מתוק.

דף נח: שיתין מאני דפרזלא תלו ליה בקורנסיה [משקל ששים מנה ברזל שנשך אותו זבוב בנשיכתו]:
^י מהרש"א.

^י תוספות ד"ה חמרא למריה וטיבותא לשקיה: כלומר המשקה נותן בעין יפה למי שהוא רוצה כדאמר במדרש טוב עין יבורך זה משה רבינו ע"ה שא"ל הקב"ה וסמכת ידך והוא סמך בב' ידיו כדכתיב ויסמוך ידיו עליו ובקונטרס פי' בע"א:

^י תוספות ד"ה מי גרם לראובן שהודה יהודה. אע"ג דאמר במדרש וישב ראובן אל הבור מלמד ששב משקו ומתעניתו שבלבל יצועי אביו וזה היה קודם דמעשה תמר מכל מקום לא הודה ברבים עד אחר שהודה יהודה:

^י תוספות ד"ה שיתין רהוטי רהוט. פירש הר"ר משולם שיש בשנה ששה עתים זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ומפרש בפרק המקבל (ב"מ דף קז: קז:) שכל אחד שני חדשים והם ס' יום ובחנם דחק דאורחא דגמרא בהכי כמו שיתין תיכלי מטי לככא דבסמוך ובאלו טריפות (חולין

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא צב

- **מנא הא מילתא דאמרי אינשי מטייל ואזיל דיקלא בישא לגדל גבי בצד קינא**

דשרכי ^מאילנות סרק שאינה עושה פרי.

אמר ליה דבר זה כתוב בתורה, שנוי בנביאים, ומשולש בכתובים, ותנן במתניתין, ותנינא בברייתא -

עתי הווא מפרט:

כתוב בתורה - דכתיב וילך עשו אל ישמעאל,

שנוי בנביאים - דכתיב ויתלקטו אל יפתח אנשים רקים ויהיו עמו - ר"ל היה בן פלגש

ולא היה גזעו טוב והוא קינא דשרכי ויתלקטו אליו אנשים רקים שהיה רעים במעשיהם.

ומשולש בכתובים - דכתיב כל עוף למינו ישכון ובני אדם לדומה לו.

תנן במתני' - כל המחובר לטמא טמא כל המחובר לטהור טהור. לגבי מסמר של

מתכת שעשוי כמזלג לתלות עליו בהמות להפשט, אם תחב אותו בשולחן או בדרגש שמקבלים

טומאה גם הוא יקבל טומאה ואם תחבו בפשוטי כלי עץ (מנורה עץ) אינו מקבל טומאה.

ותנינא בברייתא- רבי אליעזר אומר לא לחנם הלך זרזיר עוף טמא (אך חכמים

סוברים שהוא כשר) **אצל עורב אלא מפני שהוא מינו.**

- **מנא הא מילתא דאמרי אינשי קרית חברך להוכיחו ולא ענך** ולא קיבל דחי

גודא רבה כותל הפל עליו **שדי** ביה הניחו ויפול ברשעו **א"ל** יען טהרתך ולא

טהרת לשוב בתשובה מטומאתך לא תטהרי עוד עד הניחי את חמתך בך דהיינו

מניחו ליפול.

- **מנא הא מילתא דאמרי אינשי בירא דשתית מיניה שהייתה צמא לא תשדי**

ביה קלא פיסת רגבים כלומר דבר הנצרך לך פעם אחת שוב לא תבזהו?

אמר רבה בר מרי דכתיב לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ולא תתעב מצרי כי גר היית

בארצו ר"ל למרות שרצו לזרוק את הזכרים לים אך מכיוון שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק

אסור לתעבו.

- **מנא הא מילתא דאמרי אינשי אי דלית** תגביה **דורא** משא, **דלינא, ואי לא, לא**

דלינא משל הוא שאין אדם רוצה ליכנס בסכנת הזק ממון ותחת עול דבר אלא אם כן

משתתף בו חבירו עמו.

אמר רבה בר מרי - דכתיב ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי

עמי לא אלך.

מנא הא מילתא דאמרי אינשי כד הוינן זוטרי לגברי, כשהיינו קטנים היינו חשובים

כגבר **השתא דקשישנא** שהזקנו הננו שפלים **לדרדקי** כתינוקות.

אמר רבה בר מרי - ליה מעיקרא כתיב וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן לנחותם

הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם **ולבסוף כתיב** הנה אנכי שולח מלאך לפניך

לשמרך בדרך.

[עד כאן דף צב עמוד ב]

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

- א. אמר רב הונא לא קשיא הא דאתי לידיה ואמר לו ע"מ לקרוע חייב עד שיאמר ע"מ לפטור, הא דלא אתי לידיה [התוס' מבארים אתי לידיה היינו שנתן לו ואח"כ אמר לו לקרוע ולא אתי לידיה אמר לפני בא לידו].
- (קושיה) אמר ליה רבה לשמור דאתי לידיה מעיקרה בתורה שמירה משמע?!
ב. אלא אמר רבה הא והא דאתא לידיה .
ולא קשיא הא במשנה דאתא לידיה בתורת שמירה ואח"כ אמר לי לאבד הא דאתא לידיה בתורת קריעה .
ההוא ארנקא דצדקה דאתי לפומבדיתא .
אפקדה רב יוסף שהיה גזבר גבי ההוא גברא. פשע בה, אתו גנבי גנבוה .
חייביה רב יוסף .
(קושיה) א"ל אביי והתניא לשמור ולא לחלק לעניים .
(תירוץ) אמר ליה עניי דפומבדיתא מיקץ קיץ להו ולשמור הוא ר"ל כיוון שיש לו סכום קצוב לכל שבוע נחשב כממון שיש לו תובעים ונקרא 'לשמור'.

הדרן עלך החובל

[עד כאן דף צג עמוד א']

מתניתין

- 1) הגוזל עצים ועשאן כלים, צמר ועשאן בגדים, משלם כשעת הגזלה היינו דמי עצים והצמר ואינו חייב להחזיר את הכלים והבגדים עצמם שהרי קנה אותם בשינוי.
  - 2) גזל פרה מעוברת וילדה, רחל טעונה וגזזה, משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזז – מה ששווה הולד והגיזה יותר הוא שלו שקנה בשינוי.
  - 3) גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה, רחל ונטענה אצלו וגזזה, משלם כשעת הגזלה. [אם לא ילדה אצלו או לא גזזה, יתבאר בגמרא (צה): מחלוקת אם הנגזל יכול לקחת הבהמה כמו שהיא או לאו].
- זה הכלל כל הגזלנים משלמין כשעת הגזלה [יתבאר בגמרא (צו): שבא לרבות טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, שנעשה שינוי בידו וקנאו. טבח ומכר, שלו הוא טובח שלו הוא מוכר].

- מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר מרי ניכסי עשיר ציבי שומן משך ר"ל המתחבר לעשיר גם הוא מתברך?
א"ל דכתיב וגם ללוטס הולך את אברם היה צאן ובקר ואהלים.

אמר רב חנן המוסר דין על חבירו הוא נענש תחילה שנאמר ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך וכתוב יבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה.
והני מילי דאית ליה דינא בארעא שיכול לדון כאן, והיה לשרה לילך לב"ד של שם ועבר.
אמר רבי יצחק אוי לו לצועק יותר מן הנצעק.
תניא נמי הכי אחד הצועק ואחד הנצעק במשמע שכתוב לגבי המענה את האלמנה 'חרה אפי והרגתי אתכם (שניהם משמע) בחרב וכו', אלא שממהרין לצועק יותר מן הנצעק כמו לגבי שרה.
ואמר רבי יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה ונתקיים בזרעה -
שנאמר הנה הוא לך כסות עינים אמר לה 'הואיל וכסית ממני ולא גילית שהוא אישך וגרמת אלי הצער הזה, יהי רצון שיהו לך בני כסוי עינים' - ונתקיים בזרעה דכתיב ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות.
אמר רבי אבהו לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה והכשירן הכתוב לגבי מזבח.

[משנה] האומר סמא את עיני ע"מ לפטור חייב / קרע את כסותי ע"מ לפטור פטור

הגמרא שואלת מדוע במשנה האומר לחבירו לסמא את עיני ע"מ לפטור חייב ובמקרה דומה לקרע את כסותו פטור. יתבאר ארבעה תירוצים, ואחד מהם הגמרא דוחה.

א"ל רב אסי בר חמא לרבה מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא?
א. אמר ליה רישא לפי שאין אדם מוחל על ראשי אברים.
(קושיה) א"ל וכי אדם מוחל על צערו דתניא -
הכני, פצעני על מנת לפטור, פטור.
אישתיק רבה

ב. רב ששת, ר' אושעיא, רישא משום פגם משפחה.

א. רבא אמר משום שאין אדם מוחל על ראשי אברים שלו. [וסובר שאדם מוחל על צערו, ולא כמו שסבר רב אסי].

ג. רבי יוחנן אמר יש הן שהוא כלאו ויש לאו שהוא כהן^מ – סובר שאדם מוחל על הכל, והמשנה לא דיברה שהנחבל אמר את זה לחובל, אלא החובל שאל אותו האם הוא יכול לחבלו והוא יפטור אותו ואז הדין התלוי: אם השיבו 'הן'?! (בתמיהה) אז חייב, שלא הסכים, אך האם אמר הן!, פטור.

לכן רישא מדובר שאמר לו ע"מ לפטור? וענה לו הנחבל הן?! ובסיפא מדובר שענה לו הן! באופן חיובי ופטור. [התנא דיבר בהווה, שבמקרי גופו אין הדרך למחול ובמקרי ממונו כן- תוס'.]
תניא נמי הכי הכני פצעני! על מנת לפטור? ואמר לו הן?! - הרי יש הן שהוא כלאו.

קרע את כסותי! על מנת לפטור? ואמר לו לאו?! - הרי לאו שהוא כהן.

[משנה] שבר את כדי קרע את כסותי חייב

(קושיה) ורמינהי כתוב^מ לגבי שומר הפקדון שהוא חייב בפשיעה כשנתן לו בעל הפקדון לשמור, ולא לאבד. לשמור, ולא לקרוע. לשמור, ולא לחלק לעניים – וכאן כיוון שנתן לו כדי לאבד או ע"מ לחלק לעניים לאו לשמור הוא והיה אמור להיות פטור.

לקרוע אלא שלא אמר ליה בלשון שמירה פטור כדדריש במכילתין לשמור ר"ש אומר עד שיפקיד אצלו ויאמר הילך ושמור לי אבל אם אמר ליה עיניך בו פטור ומשני מתני' בדאתא לידיה וכי קתני ע"מ לפטור פטור ה"ה בלא על מנת הו"מ לאשמעינן דפטור בדלא אתא לידיה אלא כל עיקר התנא לא בא אלא להשמיענו דבנזקי ממונו מהני ע"מ לפטור ובנזקי גופו לא מהני ור"י מפ' דה"פ לשמור ולא לקרוע פ' כשנתן לו לשמור ולא הרשהו לא לקרוע ולא לאבד אז חייב בכל דין שומר אבל אם הרשהו לקרוע ולאבד אם ירצה אין עליו דין שומר להתחייב בכלום במה שמקבלו לשמור כיוון שנתן לו רשות גם לקרוע ולאבד אם ירצה ואם נתינת רשות לקרוע אין פוטרתו מן הקריעה א"כ היה לו ליחשב שומר כשנתן לו רשות גם לקרוע כאילו לא נתן לו אלא לשמור סתם.

^מ תוספות ד"ה ורבי יוחנן אמר יש לאו שהוא כהן ויש הן שהוא כלאו. לשנויי מתני' קאתי מ"ש רישא ומ"ש סיפא ופירש בקונט' בין רישא ובין סיפא אם א"ל לאו בתמיהה הוי כהן ואם א"ל הן בתמיהה הוי כלאו והו"מ למיתני ברישא תרוייהו נזקי גופו וממונו וכן בסיפא אלא אורחא דמילתא נקט שדרך למחול על נזקי ממונו ואין דרך למחול על נזקי גוף דזוקק הוא אלא נראה לפרש דנזקי גופו אפי' א"ל הן שדומה כאומר בניחותא מסתמא בתמיהה קאמר ובנזקי ממונו אמר ליה לאו דדומה כאומר בניחותא מסתמא בתמיהה קאמר כיון שמתחילה א"ל קרע את כסותי ושבור את כדי וי"ו שכתוב בהן כיצד ול"ג ליה:

^מ תוספות ד"ה ורמינהי לשמור ולא לאבד לשמור ולא לקרוע. תימה מאי קפריך נהי דפטור ליה קרא מפשיעה לא מצינו שפטרו אם קרע ואיבד בידיים וי"ל דדייק מדקתני ולא לקרוע דאי לא בעי אלא לפטור כשנאבד בפשיעה מאי אריא דא"ל ע"מ לקרוע אפילו לא א"ל ע"מ

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה בא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

גמרא

שינוי החוזר – מחלוקת אם קונה מדרבנן

להלן ברייתא שאומרת שבעצים לא צריך לעשותם כלי כדי לקנותו אלא מספיק שהוא משפה אותם, והיינו תהליך לפני זה, וגם לגבי צמר מספיק ללבנן. הגמרא מביאה שני תירוצים על זה ונחלקו האם שינוי החוזר קונה לפחות מדרבנן.

**אמרי עצים ועשאן כלים, אין, שיפן לא!
צמר ועשאן בגדים, אין, ליבנן לא!**

(קושיה) **ורמינהי [1] גזל עצים ושיפן, אבנים וסיתתן** ^{תיקן}, **צמר וליבנן, פשתן ונקוהו מן הנעורת, משלם כשעת הגזלה?**
א. אביי-

תנא דידן קתני שינוי דרבנן דהדרא וכל שכן שינוי דאורייתא: והוא מבאר היכן מצינו מציאות כזאת:

עצים ועשאן כלים, בעצים משופין והיינו נסרים ועשה מהם תיבות וקתדראות - **דשינוי דהדר לברייתא הוא, דאי בעי משליף להו** מנתק הנסרים זו מזו והרי הם כבתחילה. – כ"ש אם שיפן שקונה.

צמר ועשאן בגדים, בצמר טווי וארגו - דשינוי דהדר לברייתא הוא, דאי בעי סתר ליה. והרי הם חוטין כהתחלה.
וכל שכן שינוי דאורייתא.

ותנא ברא שינוי דאורייתא קתני, ושינוי דרבנן לא קתני.

ב. **רב אשי אמר תנא דידן נמי שינוי דאורייתא קתני** אך שינוי החוזר אפילו מדרבנן לא קונה, ומה שהקשו מדוע אינו קונה בשיפוי או בליבון עצמם כך הוא מבאר:

עצים ועשאן כלים – בוכאני^א מדוכה לכתוש דהיינו שיפן.

צמר ועשאן בגדים – נמטי^ב שלא מלבנן דהיינו שינוי דלא הדר.

האם ליבון קונה

מהברייתא שהבאנו לעיל מבואר שליבון נחשב כשינוי וקונה את הגזילה. בדין זה יש שתי השלכות לגבי מצות ראשית הגז שנותן לכהן והיינו: א. אם הבעלים ליבנו אותו קנה בשינוי ושוב אינו חייב ליתן לו. ב. שצריך ליתן לכהן נתינה חשובה דהיינו חמש רחלות טעונות מנה ופרס. אדם שיש לו כמה רחלות וגזז אותן, הן מצטרפות לשיעור הזה. אמנם הגוזז אחת ועשה איזה שינוי ואח"כ עוד אחת ושינה אינו מצטרף ופטור.

וליבון מי הוי שינוי?

(קושיה) **ורמינהי [ברייתא 2] לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו, פטור** שקנה בשינוי וגם לא משלם מעות שלא גזל גמור הוא שלא הגיע לידו.

לבנו ולא צבעו חייב – אלמא לא נחשב שינוי.

א. אביי-

הא ברייתא [1] רבי שמעון הא ברייתא [2] רבנן.

[ברייתא 3] דתניא גזזו, טוואו, וארגו, אין מצטרף.
לבנו:

א) **רבי שמעון אומר אין מצטרף – אלמא ליבון נחשב שינוי.**

ב) **וחכמים אומרים מצטרף – לאו שינוי הוא.**

ב. **רבא - אמר הא והא רבי שמעון-**

הא ברייתא [2] דנפציה נפוצי שאינו שינוי כל כך, הא ברייתא [1] דסרקיה סרוקי (מסרק).

ג. **רבי חייא בר אבין- [לכ"ע – תוס].**

הא ברייתא [2] דחוריה חוריי, הא ברייתא [1] דכבריה כברויי בגופרית להתלבן יפה. הגמרא מקשה לרבי חייא שסובר שאפילו שגנב צמר, ומסתמא אפילו בצמר סרוק, קונה כשכבריה משום שמשנתנה למראיתו, ואיך יתכן שצבע אינו שינוי וליבון כן.

(קושיה) **השתא יש לומר צבע לרבי שמעון לא הוי שינוי** כמבואר ברייתא למטה, **ליבון הוי שינוי!**

[ברייתא 4] דתניא-

גזז ראשון ראשון וצבעו, או ראשון ראשון וטוואו, או ראשון ראשון וארגו:

א. **ת"ק אין מצטרף – אלמא שינוי הוא.**

ב. **רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון - צבעו מצטרף.** אלמא לאו שינוי הוא.

א) **אביי - הא רבנן אליבא דר"ש ברייתא [3] הא ברייתא [4] ר"ש בן יהודה אליבא דר"ש.**

ב) **רבא - אמר לעולם לא פליגי רבנן עליה דרבי שמעון בן יהודה.**

ושאני צבע הואיל ויכול להעבירו ע"י צפון אך ליבון אינו חוזר וכי קתני התם ברייתא [2] לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו, פטור ואוקימנא כדברי הכל בקלא אילן דומה לתכלת דלא עבר.

	ברייתא [1] ליבון קונה	ברייתא [2] ליבון לא קונה	ברייתא [3] – ר"ש קונה וחכמים לא קונה
אביי	ר"ש	רבנן	מחלוקת
רבא	ר"ש - סרוק	ר"ש - מנופץ	מחלוקת
רבי חייא בר אבין	כברויי	חורוי	מחלוקת

שיטות הסבורות ששינוי לא קונה

א. אמר אביי

ר' שמעון בן יהודה, ובית שמאי, ור' אליעזר בן יעקב, ור"ש בן אלעזר, ורבי ישמעאל כוליה סבירא להו שינוי במקומו עומד.
להלן כל הברייתות שמופיעות השיטות הללו:

(1) **רבי שמעון בן יהודה - הא דאמרן** שלמרות שצבעו מצטרף לראשית הגז.

[עד כאן דף צג עמוד ב]

^א תוספות ד"ה עצים ועשאן כלים בוכני. דוקא שיפוי כי האי שנעשה בכך בוכני מועיל דחשיב שינוי מעשה וכן עבדיה נסרים נמי מהני אבל שיפוי שאין משנתנה שמו בכך לא מהני וכן אמרין לקמן (דף צו.) גזל דיקלא וקטליה לא קני דיקלא ועבדיה גובי לא קני דגובי דדיקלא מקרי אבל גובי ועבדיהו כשורי קני מעיקרא גובי והשתא כשורי:

^ב תוספות ד"ה מתני' הגוזל עצים. תנא דידן תנא שינוי דרבנן. וא"ת ולרבה דאית ליה אפילו שינוי החוזר לברייתו הוי דאורייתא כדפי' במרובה (לעיל דף סה: ושם) היכי משני מתניתין כדאביי לא מצי לשנויי וכרב אשי נמי לא דרב אשי מוקי לה דוקא בשינוי שאין חוזר ויש לומר דהוה משני דמתני' לרבנותא נקט עצים משופים ועשאן כלים לאשמועינן דאפי' שינוי החוזר לברייתו קני וברייתא קמשמע לן דשינוי בעלמא הוי שינוי אף על פי שאין שם כלי עליהן: